

KIHUn julkaisusarja, nro 34
ISBN 978-952-5676-56-3 (PDF)

Mikko Kärmeniemi

Valmentaminen ammattina Suomessa 2012

**Suomen Valmentajat ry
Suomen Ammattivalmentajat ry
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU
Jyväskylä 2012**

Valmentaminen ammattina Suomessa 2012

Mikko Kärmeniemi

Suomen Valmentajat ry
Suomen Ammattivalmentajat ry
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU

Copyright © 2012 KIHU

Kaikki oikeudet pidätetään. Tämän julkaisun tai sen osan jäljentäminen ilman tekijän kirjallista lupaa painamalla, monistamalla, äänittämällä tai muulla tavoin on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty.

ISBN 978-952-5676-56-3 (PDF)

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU, Jyväskylä 2012

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	4
2 MENETELMÄT	6
3 VALMENNUKSEN AMMATTIMAISTUMINEN	7
4 VALMENTAJAT SUOMESSA	9
4.1 Ammattivalmentajien lukumäärä ja työnantajat.....	9
4.2 Lajiliittojen arvio ammattivalmentajamäärästä vuonna 2020.....	14
4.3 Ammattivalmentajien sukupuoli ja ikä	14
4.4 Ammattivalmentajien koulutus	15
4.4.1 Liikunnan ammatillinen koulutus	16
4.4.2 Valmentajakoulutus	17
4.4.3 Osaamistarpeet	18
4.5 Ammattivalmentajien työhistoria.....	19
4.6 Ammattivalmentajien nykyinen työ.....	20
4.6.1 Työmuoto	20
4.6.2 Päätyönantaja	21
4.6.3 Pääasiallinen valmennuksellinen tehtävä	23
4.6.4 Valmennukseen liittyvät matkavuorokaudet vuodessa	24
4.6.5 Työaika	25
4.7 Valmennustyöstä sopiminen	26
4.8 Ammattivalmentajien tulot	27
4.9 Valmentajien ammatillinen järjestäytyminen	29
5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
LÄHTEET	33
LIITE A. KYSELYLOMAKE 1, VALMENTAJAT	34
LIITE B. KYSELYLOMAKE 2, LAJILIITOT JA TOIMIALAJÄRJESTÖT.....	37
LIITE C. KYSELYLOMAKE 3, URHEILUOPISTOT, URHEILUOPPILAITOKSET JA PUOLUSTUSVOIMAT	39
LIITE D. AMMATTIVALMENTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LAJILIITOILTA.....	40
LIITE E. AMMATTIVALMENTAJIEN LUKUMÄÄRÄ MUILTA ORGANISAATIOILTA.....	41

TIIVISTELMÄ

Tämä selvitys on jatkoa Suomen Valmentajat ry:n toteuttamalle selvitykselle Valmentaminen ammattina Suomessa 2002. Hankkeen toteutuksesta on vastannut Suomen Valmentajat ry yhteistyössä Suomen Ammattivalmentajat ry:n kanssa. Tulosten analysoinnin on tehnyt Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. Raportin tarkoituksena on kartoittaa Suomessa toimivien ammattivalmentajien lukumäärä ja työnantajat sekä hahmottaa laadullisia tekijöitä valmentajien työolosuhteissa. Tämän lisäksi tarkastellaan sitä, miten edellä mainitut tekijät ovat kehittyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tiedot on kerätty kyselylomakkeilla niin eri organisaatioilta (lajiliitot, urheiluopistot, urheiluoppilaitokset ja Puolustusvoimat) kuin itse valmentajilta, minkä lisäksi puhelin- ja sähköpostihaastatteluita on käytetty vaadittavien tietojen kartoittamiseksi. Valmentajakysely (N=2956) lähetettiin kaikille Suomen Valmentajat ry:n jäsenille ja vastauksia saatiin kaikkiaan 462, lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui näin ollen 16 %. 56 prosenttia vastaajista edustaa yksilölajeja ja naisia vastaajista on puolestaan neljäsosa.

Selvityksen tuloksena havaittiin, että 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana valmentajakunnassa on havaittavissa ammattimaistumista. Ammattivalmentajien määrä on kasvanut reilulla 400 valmentajalla, mutta vieläkin keskeisempi muutos on päätoimisten valmentajien määrän kehitys eri organisaatioissa. Toteutetut kehittämistoimenpiteet ovat voineet vaikuttaa näihin muutoksiin positiivisesti. Urheiluseurat toimivat edelleen ammattivalmentajien pääasiallisena työllistäjänä ja niiden osuus on suhteellisesti tarkasteltuna kasvanut sitten vuoden 2002. Lajiliitoissa valmentajamäärät ovat puolestaan vähentyneet eniten, mutta myös ne ovat onnistuneet lisäämään päätoimisten lukumääriä. Lajikohtainen tarkastelu osoittaa, että monessa lajissa on myös tehty ansiokasta työtä valmentamisen ammattimaistumisen suhteen. Eniten ammattivalmentajien lukumäärä on kasvanut jääkiekon, jalkapallon, tenniksen, taitoluistelun ja uinnin parissa. Pudotusta taas on tapahtunut koripallossa, voimistelussa, yleisurheilussa ja suunnistuksessa.

Ammattivalmentajakunnan laadullisia muutoksia tarkasteltaessa havaitaan, että viimeisen kymmenen vuoden aikana valmentajien keski-ikä on noussut. Se kertoo toisaalta siitä, että työpaikoista on muodostunut pysyviä, mutta myös siitä, että nuorille ei ole löytynyt päätoimisia paikkoja. Koulutuksen osalta valmentajan ammattitutkinto ja valmentajan erikoisammattitutkinto ovat saavuttaneet vakiintuneen aseman tavoiteltuna koulutusmuotona. Tuloissa kehitys on puolestaan kaiken kaikkiaan ollut positiivista, mitä voidaan pitää luonnollisena kehityspiirteenä ottaen huomioon päätoimisten valmentajien määrän kasvu. Lisäksi kirjalliset työsopimukset ovat yleistyneet, mutta niiden sisällöt ovat edelleen kirjavia.

Avainsanat: valmentajat, ammattilaiset, ammatillistuminen.

1 JOHDANTO

Suomen Valmentajat ry julkaisi vuonna 2002 selvityksen ”Valmentaminen ammattina Suomessa”. Selvittääkseen sen, mitä ammattivalmennuksen alueella on kymmenessä vuodessa tapahtunut, yhdistys yhdessä Suomen Ammattivalmentajat SAVALin kanssa toisti selvityksen. Selvitys tehtiin kyselynä, joka laadittiin ja toteutettiin Suomen Valmentajat ry:n toimistolla Haaga-Helian ammattikorkeakoulun Vierumäen yksikön liikunnanohjaajaopiskelijan Elina Pajusen opinnäytetyönä. Kyselyn vastausten analysoinnin ja täydentämisen teki Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU ostopalveluna. Selvityksen vertailuaineistona oli edellisen selvityksen aineisto, eikä kyselyä haluttu vertailtavuuden vuoksi muuttaa enempää kuin oli välttämätöntä.

Vuosituhanneen alun Valmentaminen ammattina Suomessa – raportissa ammattivalmentaja oli määritelty *henkilöksi, joka tekee valmennustyötä tai siihen läheisesti liittyviä tehtäviä tavoitteellisen kilpaurheilun parissa. Ammattivalmentaja saa tekemästään työstä palkkatuloja. Lisäksi hänellä on alaan liittyvä koulutus. Ammattivalmentaja kantaa vastuuta urheilijan ja lajin kehityksestä yhteiskunnallisesti hyväksyttävien tapojen mukaan.* Tätä määrittelyä on käytetty myös tässä selvityksessä.

Vuoden 2002 raportista ilmenee muun muassa, että Suomessa oli kymmenen vuotta sitten noin 1200 ammattivalmentajaa, joista suurin osa on työllistynyt urheiluseuroihin. Edellisen selvityksen tuloksia edelleen tarkastelemalla voidaan havaita myös, että ammattivalmentajat ovat kohtuullisen hyvin koulutettuja, heillä on keskimäärin noin 14 vuotta valmennuskokemusta ja työsuhteesta oli pääsääntöisesti sovittu kirjallisesti. Noin 40 prosenttia ammattivalmentajista hoiti tehtävänsä päätoimisesti, joten suurin osa työskenteli osa-aikaisesti valmennuksen parissa.

Edellä mainitun selvitystyön jälkeen ammattivalmennuksen kehityskulkuja on tarkasteltu Suomen Ammattivalmentajat ry:n toimesta. Vuoden 2002 jälkeen on tehty joitakin merkittäviä kehittämistoimenpiteitä ammattivalmentajien osaamisen, määrän ja aseman edistämiseksi, mutta kokonaisvaltaista selvitystä niiden vaikutuksesta ammattivalmentajakuntaan ei ole tehty. Muutosten suunnan hahmottamisesta kumpuaa tarve tämän hankkeen toteuttamiseen. Kehittämistoimenpiteistä keskeisimpinä mainittakoon seuraavat:

- Suomen Ammattivalmentajat ry:n perustaminen vuonna 2002
- Valmentaja- ohjaajakoulutuksen kehittämishanke (VOK-hanke) vuosina 2005–2010
- Nuorten Olympiavalmentajien palkkaushanke vuodesta 2006 alkaen
- Valmentajan ammattitutkinnon lisääminen tutkintorakenteeseen 2007

Suomen Ammattivalmentajat ry:n perustamiseen nähtiin selkeä tarve edellisen selvityksen pohjalta ja tällä hetkellä se toimii palvelu- ja edunvalvontajärjestönä kaikkiaan noin 700 ammattivalmentajalle. Nuorten Olympiavalmentajiksi taas on palkattu 58 henkilöä, joten sillä on ollut konkreettinen positiivinen vaikutus ammattivalmentajien lukumäärään. Toki kyseiset henkilöt

ovat ennestään valmennustehtävissä toimineita, mutta sopimusten myötä heidän toimenkuvansa on muuttunut pitkäjänteisempään ja ammattimaisempaan suuntaan. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishanke puolestaan kohdistui valmentajakoulutuksen tasoille I-III, joten sen kohderyhmänä olivat pikemminkin vapaaehtois pohjalta valmennustyötä tekevät henkilöt kuin ammattivalmentajat. Näin ollen suorat vaikutukset ammattivalmennuksen kenttään ja valmentajakuntaan ovat varmasti rajallisia, mutta tulevaisuutta ajatellen voidaan pitää mahdollisena, että hanke on voinut herättänyt innostusta myös ammattimaisempaa valmennusta kohtaan.

Näiden toimenpiteiden lisäksi näyttöpohjaisten tutkintojen rooli ja asema ovat vakiintuneet ammattivalmentajien koulutuksessa 2000-luvulla, ammattivalmentajien työllistymiseen ovat puolestaan pyrkineet vaikuttamaan urheilukatemioiden ja liikuntajärjestöjen kehittämishankkeet. Myös osa lajeista on systemaattisesti pyrkinyt muokkaamaan valmentajien työolosuhteita ja -suhteita pitkäjänteisemmiksi ja ammattimaisemmiksi. Lisäksi seuratuella urheiluseurat ovat pystyneet palkkaamaan päätoimisia henkilöitä, joista osa on vastuussa myös valmennuksellisista tehtävistä. Esimerkiksi vuonna 2011 sadasta palkatuista päätoimisista henkilöistä noin puolella toimenkuvana on nuorten valmennukseen liittyviä tehtäviä. Täytyy kuitenkin muistaa, että seuratoiminnan kehittämistuen tavoitteena on ensisijaisesti seuran elinvoimaisuuden ja kehittymisen varmistaminen, ei päätoimisen valmentajan palkkaaminen.

Valmentajan ammatin yleinen arvostus on yhteiskunnassamme ollut heikko, työsopimukset ovat kirjavampia ja työsuhteet epävarmalla perustalla. Kysymys kuuluu, miten edellä mainitut kehittämistoimet ovat kokonaisuudessaan vaikuttaneet ammattivalmentajien määrään ja työolosuhteisiin viimeisen vuosikymmenen aikana? Valmentaminen ammattina Suomessa 2012 -hankkeen tarkoituksena on luoda kuva suomalaisen ammattivalmennuksen tilasta ja volyymista sekä verrata tuloksia vuonna 2002 tehtyyn selvitykseen. Tavoitteena on vastata mm. seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka monta päätoimista ja sivutoimista ammattivalmentajaa Suomessa työskentelee vuonna 2011?
- Mitkä tahot toimivat edellä mainittujen valmentajien työnantajina?
- Miten ammattivalmentajien lukumäärä on kehittynyt vuoteen 2002 verrattuna?
 - Millaista lajikohtaista kehitystä on havaittavissa?
 - Mitkä tahot ovat pystyneet lisäämään ammattivalmentajien palkkausta?
- Millaisia laadullisia muutoksia ammattivalmentajien työolosuhteissa (palkkaus, työaika, sopimukset ym.) voidaan nähdä perustuen ammattivalmentajakyselyyn?
- Millaisia kehittämistoimenpiteitä ammattivalmennuksen suhteen tulisi tehdä?

Hankkeen ohjausryhmässä ovat toimineet Kristiina Danskanen Suomen Valmentajat ry:stä, Pekka Potinkara Suomen Ammattivalmentajat ry:stä ja Jari Lämsä Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksesta.

2 MENETELMÄT

Hanke on toteutettu samansisältöisenä kuin vuosikymmen sitten: tiedot on kerätty kyselylomakkeilla kesällä 2011 niin eri organisaatioilta (urheiluopistot, lajiliitot, oppilaitokset, urheiluakatemit ja puolustusvoimat) kuin itse valmentajilta. Organisaatioille suunnatuilla kyselyillä on ollut ensisijaisesti tarkoitus selvittää ammattivalmentajien lukumäärä ja työnantajat, valmentajakysely puolestaan valjastettiin tarjoamaan syvempää tietoa valmentajien taustasta ja työolosuhteista. Organisaatioille suunnattuja kyselyitä täydennettiin myöhemmin puhelin- ja sähköpostihaastatteluilla ammattivalmentajien todellisen lukumäärän selvittämiseksi.

Valmentajakyselyyn (N=2956) vastauksia saatiin kaikkiaan 521 henkilöltä, joista 59:ää ei otettu mukaan analyysiin, koska he eivät täyttäneet ammattivalmentajasta käytettyä määritelmää. Vaikka vastaajien prosentuaalinen osuus on pieni, edustavat he ammattivalmentajakuntaa varsin kattavasti. Kysely lähetettiin koko Suomen Valmentajien jäsenkunnalle, jossa on paljon mukana myös täysin vapaaehtois pohjalla valmennustyötä tekeviä, jotka eivät siitä syystä ole vastanneet kyselyyn. Suomen Ammattivalmentajien jäsenkunta sisältyy kohdejoukkoon. Vastaajista 257 oli yksilölajien edustajia ja 205 joukkuelajien valmentajia. Vastausprosentiksi muodostui 16 %. Valmentajakyselyn vastaukset siirrettiin SPSS -tilasto-ohjelmaan tulosten analysoimista varten. Analyysissa on pitäydytty kuvailevalla tasolla ja riippuvuuksien tarkastelussa on hyödynnetty ristiintaulukointia.

Taulukko 1. Vuonna 2011 toteutetut kyselyt.

Kysely	2011		
	Lähetetyt	Vastanneet	Vastausprosentti
Valmentajat	2956	462	16 %
Lajiliitot	72	51	71 %
Urheiluopistot	14	14	100 %
Urheiluoppilaitokset ja -akatemit	44	33	75 %
Puolustusvoimat	2	2	100 %

Huom. 28 lajiliittoa vastasi sähköiseen kyselyyn ja 23 lajiliitolta valmentajamäärä selvitettiin puhelimitse. Neljä urheiluopistoa vastasi kyselyyn, muiden valmentajamäärä saatiin selville vuonna 2012 toteutetusta valmennuskeskusarvioinnista (Lämsä & Nummela 2012).

3 VALMENNUKSEN AMMATTIMAISTUMINEN

Valmentajien ammattikunnassa on havaittavissa ammattimaistumista viimeisen vuosikymmenen aikana. Jotta päästään paremmin käsiksi siihen, mistä ammattimaistuminen juontaa juurensa, on itse käsitettä tarkasteltava hieman lähemmin. Wilensky (1964, 137–158) esitti jo vuonna 1964, että eri ammatit käyvät varsin johdonmukaisesti läpi eri vaiheita tullessaan varsinaisiksi professioiksi. Hän liitti seuraavia piirteitä ammattimaistumisen prosessiin: päätoiminen työskentely, koulutusjärjestelmän luominen ja vakiinnuttaminen, ammattiyhdistyksen luominen ja eettisen säännösten muodostaminen. Nämä kaikki piirteet ovat vakiintuneet myös valmentajien ammattikuntaan Suomessa viimeisten vuosikymmenien aikana, joten suuria kehitysaskeleita on jo otettu.

Hall (1968, 92–104) puolestaan liitti ammattimaistumiskehitykseen edellä mainittujen rakenteellisten ulottuvuuksien lisäksi myös asenteelliset näkökohdat kuten ammatillinen kutsumus ja kollegoiden konsultointi ammatillisiin kysymyksiin liittyen, joiden hän näki vaikuttavan ammatilliseen autonomiaan yhdessä rakenteellisten ominaisuuksien kanssa. Asenteellinen ulottuvuus liittyy nimenomaan siihen, miten ammatillaiset itse kokevat oman työnsä. Yhtenä merkittävänä tuloksena Hall havaitsi tutkimuksessaan organisaatioiden ammattimaistumisen ja byrokratisoitumisen yhteydestä, että vaihtelu rakenteellisissa ja asenteellisissa ulottuvuuksissa ei välttämättä tapahdu samansuuntaisesti. Toisin sanoen henkilö voi kokea suurta ammatillista ylpeydentunnetta, vaikka rakenteelliset tekijät eivät kyseisessä ammatissa olisikaan rakentuneet parhaalla mahdollisella tavalla ja päinvastoin. Asenteiden voimakkuus on pikemminkin riippuvaista siitä, miten sosiaalistumisprosessi on hoidettu koulutuksen ja itse työn yhteydessä.

Toisaalta ammattimaistuminen on vahvasti sidoksissa organisaatioihin ja niiden toimintamuotoihin. Koski ja Heikkala (1998, 35–39) tarkastelivat suomalaisten lajiliittojen ammattimaistumista organisatorisena prosessina seuraavien piirteiden avulla: aika (päätoimisuus), paikka, resurssit, rekrytointikriteerit, asenne ja sitoutuminen, tietotaito, tehokkuus ja laatu, vastuu ja valta. He esittävät, että suomalaisissa lajiliitoissa harrastelijamainen toimintatapa on vaihtunut yhä ammattimaisempaan otteeseen, mikä on seurausta muun muassa palkatun henkilökunnan määrän kasvusta ja koulutustason noususta. Mitä tämä tarkoittaa ammattivalmennusta ajatellen? Valmennusjärjestelyt sekä valmentajakoulutus ja -kehitys kuuluvat olennaisena osana lajiliittojen toimintakenttään, joten myös valmennukseen on saatu lisää ammattimaisia piirteitä. Ammattimaistuminen on koskettanut myös urheiluseuroja, jotka ovat pystyneet lisäämään päätoimisten henkilöiden määrää valmennustehtävissä. Organisaatioiden ammattimaistumisen myötä myös valmentajien toimenkuviin on havaittavissa selvää kehitystä.

Kehityksen myötä ammattivalmentajien toimenkuvat ovat siirtyneet monialaosaamisen suuntaan ja samanaikaisesti myös tehtävämäärittelyt ovat tarkentuneet. Tästä huolimatta valmentajan ammatti eroaa merkittävästi perinteisemmistä ammattikunnista, joten vertailua niihin tulisi tehdä harkiten. Päätoimisten lisäksi on olemassa suuri joukko osa-aikaisia valmentajia, jotka toimivat

tehtävässään enemmän tai vähemmän ammattimaisesti. Tässä joukossa vaihtelu ammattimaisen valmennuksen ja oman toimen ohella tapahtuvan harrastuksen välillä on suurta. Näin ollen valmentajien ammatillisen identiteetin tarkempi määrittely on tulevaisuudessa merkittävä kysymys. Suomi ei ole tässä tilanteessa yksin, vaan valmentajien ammatillisen identiteetin heikkous on maailmanlaajuinen kysymys kuten Duffy ym. (2011, 93–123) esittävät. Näiden tutkijoiden mielestä valmentajien ammattikunnalta puuttuu perinteisen ammatin tunnuspiirteet, minkä lisäksi kysymys siitä, kenellä on oikeus harjoittaa valmentajan ammattia, on ongelmallinen. Tämä on seurausta edellä mainitusta valmentajien ammattikunnan kirjavuudesta ja vapaaehtoisen työn suuresta määrästä. Lisäksi tasapainoilu virallisen pätevyuden ja käytännön työssä hankitun asiantuntemuksen välillä luo eroa vakiintuneempiin ammatteihin. Ratkaisuksi tutkijat esittävät yhdistettyä mallia (ks. kuvio 1) valmentajien ammatillisen identiteetin määrittelemiseksi, mikä tunnistaa erilaiset motiivit ja palkkausjärjestelyt sekä parantaa ammattikunnan kansainvälistä vertailtavuutta.

Kuvio 1. Yhdistetty malli valmentajien ammatillisen identiteetin määrittelemiseksi (Duffy ym. 2011, 111).

Malli ei keskity pelkästään sen määrittelemiseen, ketä voidaan kutsua ammattivalmentajaksi, vaan se huomioi valmentajien ammattikunnan kokonaisuudessaan mukaan lukien vapaaehtoiset sekä ammatillisen kehittymisen valmentajana. Pätevyysvaatimukset, eettinen normisto, kurinpidolliset toimenpiteet ja ammatillisen kehittymisen mahdollisuudet voidaan luoda jokaiselle valmentajaryhmälle sopiviksi. Tätä kautta voitaisiin päästä tilanteeseen, jossa valmentajan työn merkityksellisyyttä todella arvostettaisiin, sen sijaan että tunnistusta saa ainoastaan erilaisten toimenkuvien perusteella. Muista valmentajista erottautumisen sijaan ammattivalmentajat vastaavat systeemin johtamisesta ja kehittämisestä. (Duffy ym. 2011, 93–123.)

4 VALMENTAJAT SUOMESSA

4.1 Ammattivalmentajien lukumäärä ja työnantajat

Seuraavissa taulukoissa esitetty ammattivalmentajien lukumäärä perustuu eri organisaatioille suunnattuihin kyselyihin. Luvuissa ovat mukana vain ne valmentajat, jotka toimivat joko päätoimisesti tai saavat vähintään 50 prosenttia tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä. Seuravalmentajien osalta on huomioitava se, että lajiliitot ovat tehneet arvion lajinsa parissa toimivista ammattivalmentajista. Toisilla liitoilla oli esittää tarkkoja määriä aiemmin tehtyihin selvityksiin perustuen, kun taas toiset pystyivät ainoastaan arvioimaan tilannetta. Lisäksi valmentajien työsuhteissa melko yleinen yhteispalkkauskäytäntö voi hieman vaikuttaa lukumääriin erityisesti urheiluoppilaitosten ja -akatemioiden osalta, vaikka päällekkäisyydet on pyritty karsimaan luvuista pois.

Tiedot ovat kattavia ja edustavat valmentajien ammattikuntaa suhteellisen luotettavasti huolimatta edellä mainituista epätarkkuuksista. Lajiliitoista tiedot kerättiin kaikkiaan 51:ltä, joihin lukeutuu 41 suurinta liittoa valtion toiminta-avustuksen määrällä mitattuna lukuun ottamatta Tanssiurheiluliittoa, josta tietoja ei saatu. Nämä 41 liittoa edustavat Opetus- ja kulttuuriministeriön määrittelemiä lajiliittoryhmiä III ja IV, joilla toiminta-avustus on vähintään 100 000 euroa. Näin ollen suurimmat työllistäjät sekä liitoista että seuroista on saatu analyysiin mukaan.

Kuten taulukosta 2 havaitaan, tällä hetkellä Suomessa toimii kaikkiaan 1600 ammattivalmentajaa ja urheiluseurat ovat edelleen heidän suurin työnantajaryhmä. Päätoimisesti valmennustyötä näistä valmentajista tekee 1299 henkilöä, mikä tarkoittaa noin 80 prosentin osuutta kaikista ammattivalmentajista. Osa-aikaisia alle puolet tuloistaan valmennustehtävistä saavia valmentajia ei ole laskettu näihin lukuihin.

Taulukko 2. Ammattivalmentajien lukumäärä ja työnantajat vuonna 2011.

TYÖNANTAJA	PÄÄTOIMISET	OSA-AIKAISET (yli 50 %)	YHTEENSÄ	%
Lajiliitot ja piirit	159	62	221	13,8
Urheiluseurat	850	180	1030	64,4
Urheilulukiot ja - ammattioppilaitokset	121	10	131	8,2
Urheiluakatemit	56	16	72	4,5
Urheiluopistot	48	25	73	4,6
Puolustusvoimat	2	3	5	0,3
Muut	63	5	68	4,3
YHTEENSÄ	1299	301	1600	100,0
%	81,2	18,8	100,0	

Urheilulukioiden, -ammattioppilaitosten ja -akatemioiden valmentajamäärät tuntuvat varsin korkeilta, mikä voi osittain selittyä yhteispalkkausikäytännöllä. Onkin mahdollista että organisaatioiden edustajat ovat laskeneet omiin lukuihinsa myös sellaisia valmentajia, joiden palkkaukseen he itse osallistuvat, mutta eivät kuitenkaan toimi heidän pääasiallisena työnantajana. Usein urheiluoppilaitosten valmentajien pääasiallisen toimeentulo tulee muualta, esimerkiksi urheiluseurasta tai lajiliitosta.

Taulukko 3. Muutos ammattivalmentajien lukumäärässä verrattuna vuoteen 2002.

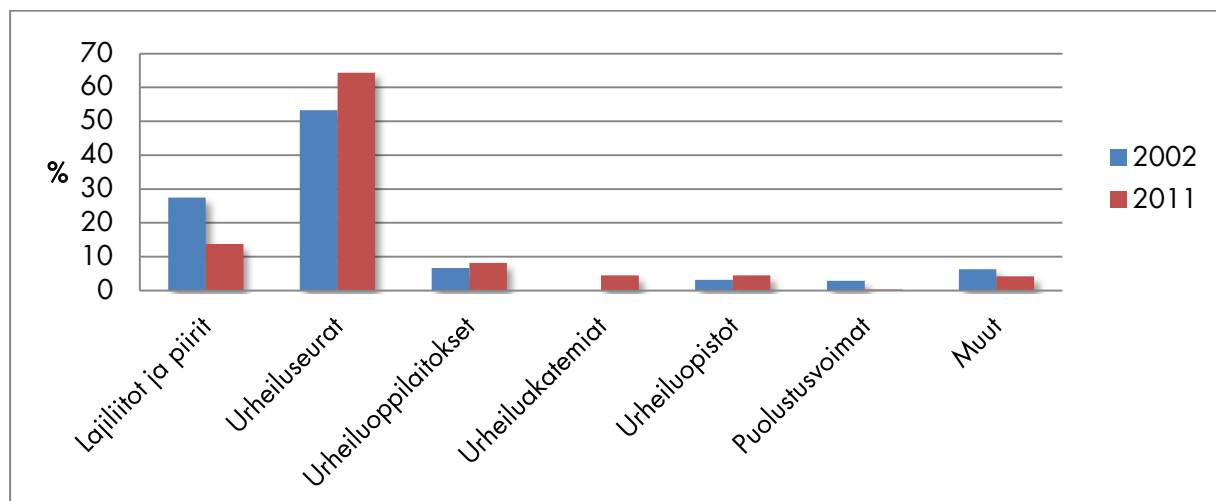
TYÖNANTAJA	PÄÄTOIMISET	OSA-AIKAISET (yli 50 %)	YHTEENSÄ
Lajiliitot ja alueet/piirit	+79	-180	-101
Urheiluseurat	+586	-173	+413
Urheilulukiot ja - ammattioppilaitokset	+94	-41	+53
Urheiluakatemit	+56	+16	+72
Urheiluopistot	+32	+4	+36
Puolustusvoimat	-20	-9	-29
Muut	+31	-36	-5
YHTEENSÄ	+858	-419	+439

Huom. Urheiluakatemoita ei vuonna 2002 laskettu mukaan lukuihin, koska niiden toimintaa oltiin silloin vasta käynnistämässä. Puolustusvoimien valmentajamäärien lasku on pääosin seurausta siitä, että vuonna 2002 niiden osalta ammattivalmentajien määrittelyssä käytettiin eri kriteereitä.

Taulukossa 3 on puolestaan kuvattu valmentajamäärissä tapahtunut muutos viimeisen vuosikymmenen aikana. Siitä tehtävä pääasiallinen havainto on se, että päätoimisia valmentajia toimii tällä hetkellä reilusti enemmän verrattuna tilanteeseen vuosikymmen sitten, kun taas yli 50 % tuloistaan valmentamisesta saavien lukumäärä on laskenut. Näin ollen valmentajakunnan ammattimaistumisen voidaan nähdä kehittyneen myönteisesti, kun eri organisaatiot ovat saaneet muutettua osa-aikaisia työsuhteita päätoimisiksi. Lajiliitoissa ammattivalmentajamäärät

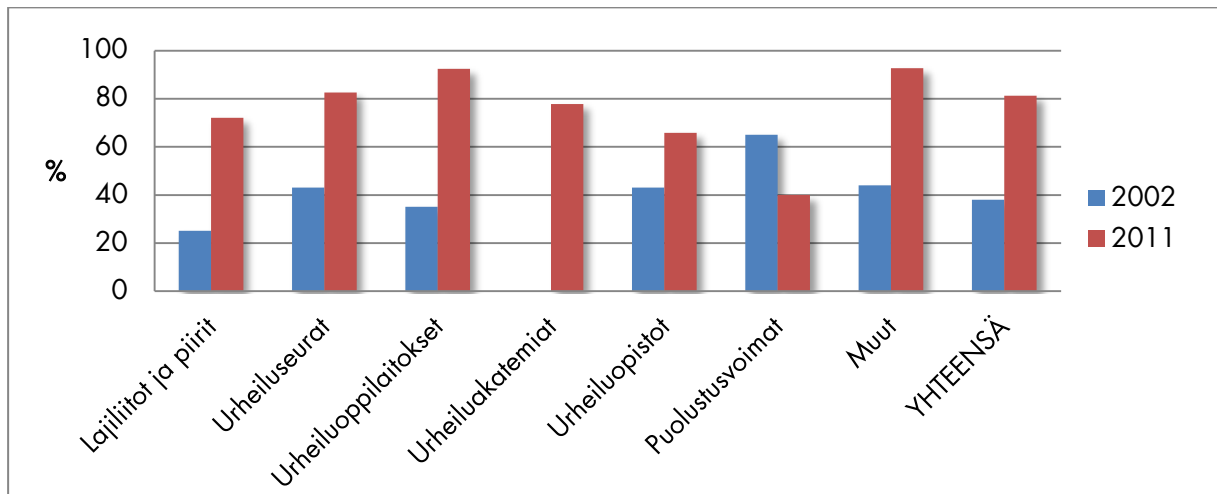
ovat laskeneet eniten, mutta myös niissä päätoimisten valmentajien osuus on selvästi noussut. Yhteensä tällä hetkellä toimii 439 ammattivalmentajaa enemmän kuin kymmenen vuotta sitten.

Ammattivalmentajat ovat suurimmaksi osaksi edelleen työllistyneet urheiluseuroihin. Niiden osuus ammattivalmentajien työllistäjänä on noussut noin kymmenen prosenttia vuodesta 2002 (kuvio 2). Suhteellisesti lajiliitot ja alueet/piirit taas ovat menettäneet eniten työvoimaa ammattivalmentajien määrällä mitattuna. Muissa organisaatioissa kehitys on ollut positiivista lukuun ottamatta muita työnantajia, joskaan suuria muutoksia suhteellisissa osuuksissa ei ole tapahtunut.

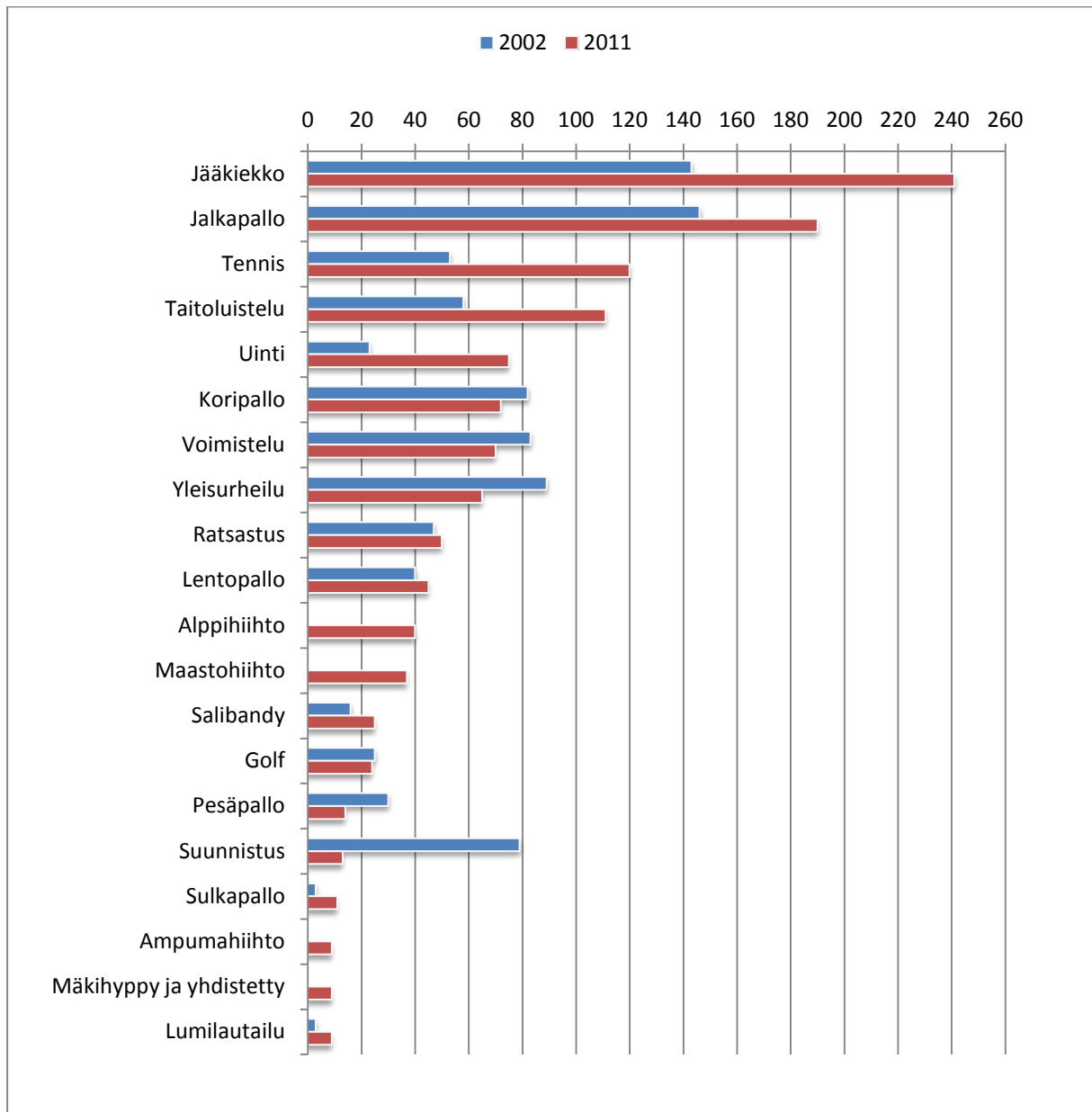
Kuvio 2. Suurimpien työllistäjien suhteellinen vertailu.

Kuvio 3 havainnollistaa muutosta päätoimisten ja osa-aikaisten (yli 50 %) valmentajien suhteissa. Esimerkiksi urheiluseuroissa päätoimisten osuus vuonna 2002 oli 43 prosenttia ja vuonna 2011 noin 83 prosenttia. Kuviota tarkastelemalla vahvistuu päätelmä, jonka mukaan vuonna 2002 valtaosa ammattivalmentajista toimi osa-aikaisesti, mutta nyt suurin osa heistä valmentaa päätoimisesti. Ainoastaan Puolustusvoimissa päätoimisten valmentajien osuus on pudonnut, mitä selittää se, että edellisessä selvityksessä valmentajia on laskettu päätoimisiksi hieman eri perustein. Tässä selvityksessä esimerkiksi Lahden urheilukoulun sotilaskouluttajina toimivat 28 valmentajaa, on laskettu valmentajiksi, jotka saavat alle puolet tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä.

Kuvio 3. Päätoimisten valmentajien prosentuaaliset osuudet vuosina 2002 ja 2011.

Suurimmassa osassa lajeista ammattivalmentajamäärät ovat kasvaneet, jos tarkastellaan lajiliittojen ja seurojen palkkaamia valmentajia. Lajikohtainen vertailu osoittaa, että jääkiekko ja jalkapallo ovat säilyttäneet asemansa eniten ammattivalmentajia työllistävinä lajeina. Ne ovat taitoluistelun, uinnin ja tenniksen kanssa pystyneet eniten kasvattamaan valmentajamääriään vuodesta 2002 lähtien. Seuraavassa kuviossa 4 on esitetty valmentajamäärät 20:stä tällä hetkellä eniten ammattivalmentajia työllistävästä lajista ja niiden valmentajamäärät vuodelta 2002. Hiihtolajien osalta ammattivalmentajien lukumäärät eivät ole tiedossa vuodelta 2002. Suunnistuksen valmentajamäärien suurta vähenemistä selittävät erilaiset laskutavat osakaikaisten valmentajien osalta vuosina 2011 ja 2002.

Kuvio 4. Lajikohtaiset valmentajamäärät (lajiliittojen ja seurojen työllistämät valmentajat).

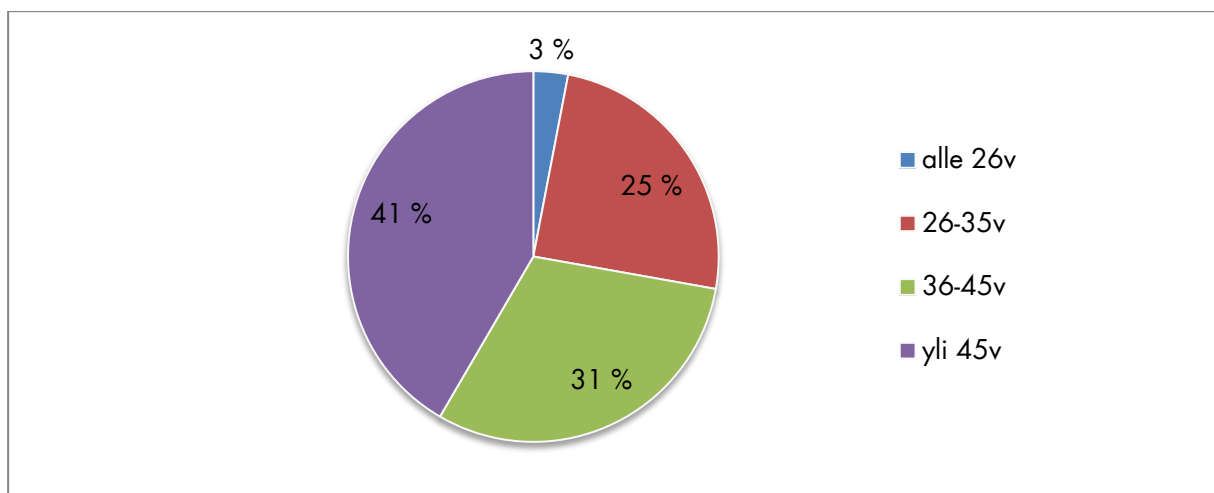
4.2 Lajiliittojen arvio ammattivalmentajamäärästä vuonna 2020

Organisaatioille suunnatuilla kyselyillä selvitettiin myös ammattivalmentajien tarvetta tulevaisuudessa. Tätä tarkoitusta varten lajiliittoja pyydettiin arvioimaan ammattivalmentajamäärää oman lajinsa parissa vuonna 2020. 26:sta kyselyyn vastanneesta lajiliitosta 21 liittoa arvioi, että heidän lajissaan toimii kahdeksan vuoden kuluttua ammattivalmentajia. Vastausten perusteella päätoimisten valmentajien määrä tulisi olemaan noin kaksinkertainen. Tällä hetkellä nämä 21 lajia työllistävät 281 päätoimista ammattivalmentajaa ja arvioivat, että tulevaisuudessa määrä tulisi olemaan yli 600 ammattivalmentajaa. Osa-aikaisten vähintään 50 % tuloistaan valmennustehtävistä ansaitsevien määrä kasvaisi arvioiden mukaan noin nelinkertaiseksi. Alle 50 % tuloistaan valmennustehtävistä saavien ja vapaaehtoisten valmentajien määrä ei lajiliittojen arvioiden mukaan juurikaan muuttuisi tulevaisuudessa.

Seuraavaksi tarkastellaan Suomen Valmentajat ry:n jäsenille lähetetyn kyselyn tuloksia. Niiden perusteella pyritään luomaan kattava kuva valmentajien ammattikunnan tilasta ja tämänhetkistä työolosuhteista sekä niissä tapahtuneista muutoksista viimeisen vuosikymmenen aikana.

4.3 Ammattivalmentajien sukupuoli ja ikä

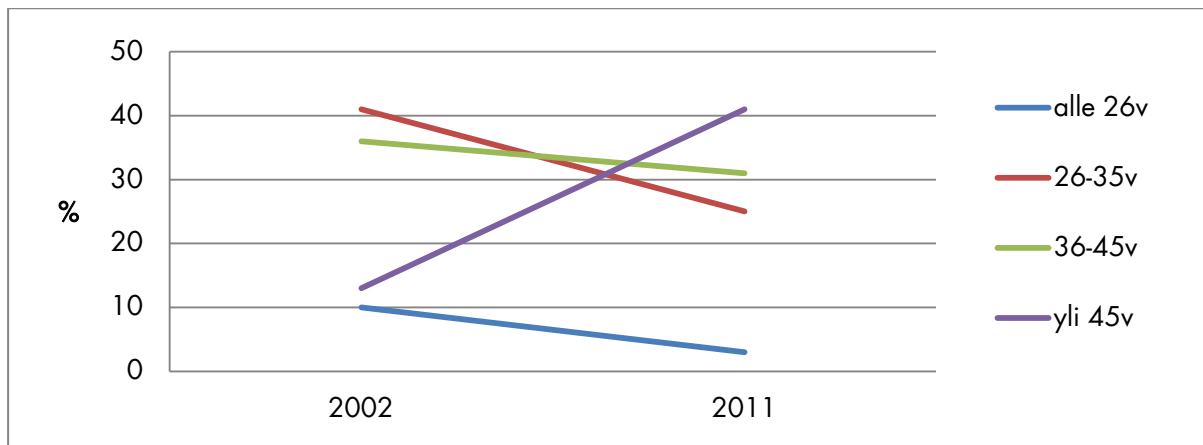
Valmentajien sukupuolijakauma noudattaa edellisen selvityksen tuloksia. Ammattikunta on edelleen selkeästi miesvaltainen, sillä naisten osuus on noin neljännes kaikista valmentajista. Suurin osa (n. 83 %) naisista toimii yksilölajien valmentajina.

Kuvio 5. Ammattivalmentajien ikäjakauma (N=460).

Valmentajien iän keskiarvo on tällä hetkellä hieman yli 40 vuotta, miehillä noin 44- ja naisilla 38 vuotta. Oheisesta kuvioista (kuvio 5) havaitaan, että suurimman ryhmän muodostavat 45

vuotta täyttäneet valmentajat. Kymmenessä vuodessa ammattivalmentajien ikäjakaumassa on tapahtunut merkittävä muutos: keski-ikä on selvästi noussut erityisesti yli 45-vuotiaiden valmentajien määrän kasvun myötä. Edellisen selvityksen aikaan suurin ikäryhmä oli 26–35 -vuotiaat valmentajat (kuvio 6). Tämä voi viitata siihen, että nuoret eivät joko hakeudu valmennuksen pariin yhtä innokkaasti kuin ennen tai heille ei pystytä luomaan päätoimisia työpaikkoja. Valmentajan ammatin yleinen arvostuksen puute, palkkalähteiden pirstaleisuus tai kirjavat työsuhteikäytännöt voivat osaltaan olla vaikuttamassa nuorten valmentajien määrään.

Kuvio 6. Ammattivalmentajien ikäjakauman muutos viimeisen vuosikymmenen aikana.

Kun ikäjakaumaa vuodelta 2011 tarkastellaan ainoastaan niiden valmentajien osalta, jotka toimivat joko päätoimisesti tai saavat vähintään puolet tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä (N=268), havaitaan kolmen vanhimman ikäryhmän luokissa tasoittumista. Näissä ikäryhmissä valmentajien prosentuaalinen osuus on noin 30. Verrattuna vuoteen 2002 suurin muutos on tapahtunut yli 45-vuotiaiden valmentajien ryhmässä, mikä on kasvanut reilusti.

Suurin osa valmentajista työskentelee palkansaajana toisen palveluksessa, mutta kuitenkin lähes neljännes työllistää itsensä oman yrityksen kautta. Erityisesti kun valmentaja kokoaa tuloja useista lähteistä, voi oman yrityksen kautta toimiminen olla helpompaa. Sillä toimiiko valmentaja yrittäjänä vai palkansaajana, ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta tuloihin.

4.4 Ammattivalmentajien koulutus

Ammattivalmentajien peruskoulutuksessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana, vaan valmentajat ovat edelleen melko pitkälle koulutettuja. Suurimmalla osalla valmentajista pohjakoulutuksena on ylioppilastutkinto (n. 70 %). Yksilölajeissa peruskoulutustausta on hieman korkeampi, mutta muuten suuria eroja ei muodostu yksilö- ja joukkueläjävalmentajien välillä. Sukupuolten välillä on selvä ero, sillä naisten peruskoulutustausta on miehiä vahvempi.

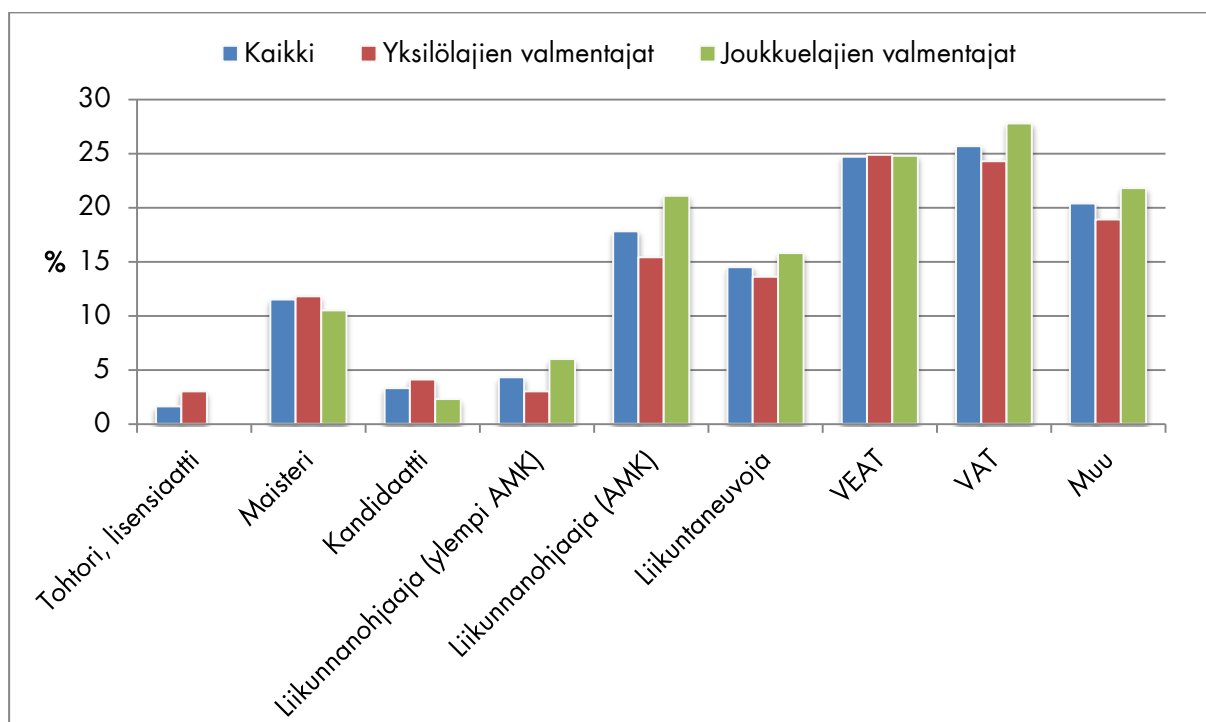
Ammatillisen koulutuksen osalta yksilölajien valmentajat ovat kouluttautuneet joukkuelajien kollegoitaan hieman enemmän. Huomionarvoista on se, että kaikista valmentajista noin 60 prosenttia on suorittanut vähintään ammattikorkeakoulututkinnon ja ammatillinen perustutkinto löytyy joka kolmannelta. Ainoastaan viidellä prosentilla kaikista valmentajista ei ole ammatillista koulutusta. Päätoimisten ja yli puolet tuloistaan valmennuksesta ansaitsevien ammattivalmentajien ryhmässä pudotusta on tapahtunut erityisesti yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukossa. Kun vielä kymmenen vuotta sitten korkeasti koulutettujen valmentajien lukumäärä oli 40 prosentin tienoilla, tällä hetkellä heitä on noin viidennes. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden valmentajien lukumäärä on vastaavasti kasvanut saman verran viimeisen vuosikymmenen aikana.

4.4.1 Liikunnan ammatillinen koulutus

Liikunnan ammatillinen koulutus noudattaa samaa linjaa perus- ja ammatillisen koulutuksen kanssa: yksilölajien valmentajien koulutustausta on hieman vahvempi, mutta merkittävästä eroista ei kuitenkaan ole kyse. Yleisimmät tutkinnot ovat valmentajan erikoisammattitutkinto ja valmentajan ammattitutkinto, jotka löytyvät noin 25 prosentilta valmentajista riippumatta siitä valmentavatko he yksilölajien tai joukkuelajien urheilijoita (kuvio 7). Valmennuksen alan näyttötutkintojen asema näyttää vakiintuneen ammattivalmentajien liikunnan ammatillisen koulutuksen muodoksi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Päätoimisten ja yli puolet tuloistaan valmennuksesta ansaitsevien ammattivalmentajien ryhmässä VAT:n tai VEAT:n on suorittanut vielä suurempi osa valmentajista, noin 30 prosenttia.

Liikuntatieteiden maistereita tai kandidaatteja koko joukosta on hieman yli kymmenen prosenttia, mikä on noin 20 prosenttiyksikköä vähemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Mitä maistereiden osuuden putoaminen tarkoittaa, jos liikunnan ammatillista koulutusta tarkastellaan kokonaisuutena? Yksi mahdollinen tulkinta on se, että ammattivalmentajaksi haluavien kiinnostus akateemista koulutusta kohtaan on vähentynyt samalla kun ammatilliset näyttötutkinnot ovat muodostuneet tavoitelluiksi koulutusmuodoiksi. Liikunnanohjaajan- tai liikuntaneuvojan tutkinnon on suorittanut noin 15 prosenttia ammattivalmentajista.

Noin 20 prosenttia kyselyyn vastanneista valmentajista oli ilmoittanut koulutukseen muu liikunnan ammatillinen koulutus. Niitä vastausten mukaan olivat muun muassa ulkomailla suoritetut tutkinnot, erilaiset opistotason kurssit, joita on suoritettu myös muiden tutkintojen lisäksi sekä liikunnan ammatilliset tutkinnot.

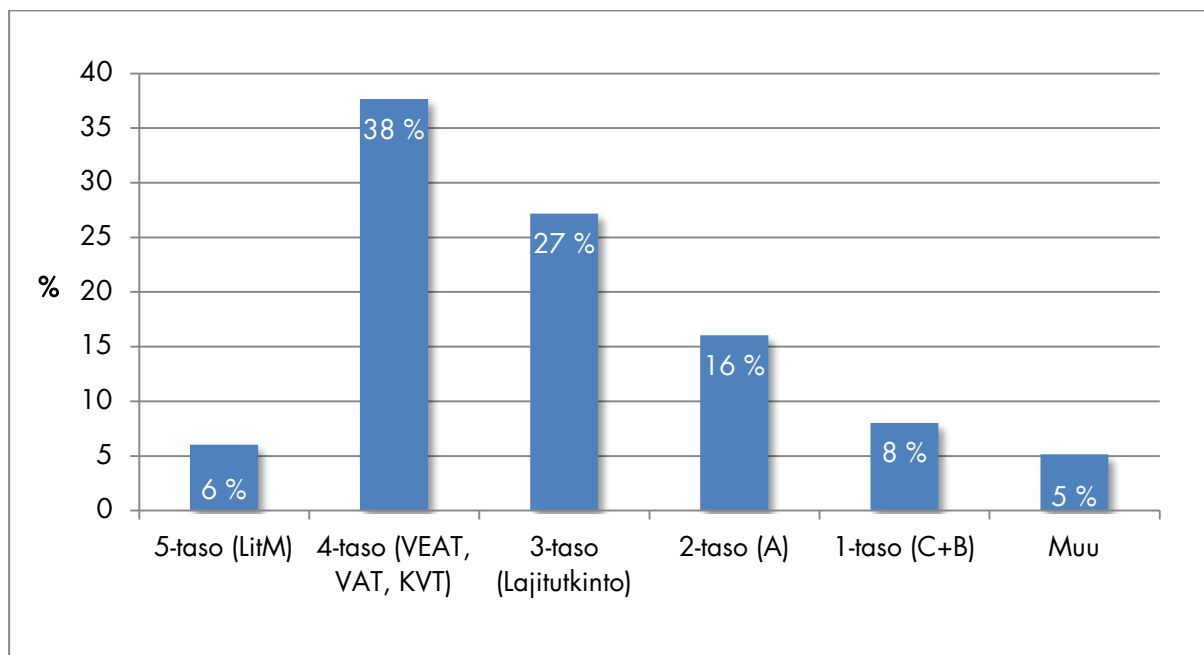
Kuvio 7. Liikunnan ammatillinen koulutus.

4.4.2 Valmentajakoulutus

Ammattivalmentajien valmentajakoulutuksessa havaitaan sama ilmiö kuin liikunnan ammatillisessa koulutuksessa. VAT ja VEAT ovat selkeästi ammattivalmentajien yleisimmin suorittamat tutkinnot. Tästä huolimatta vuosituhannen alussa 4-tason koulutuksen suorittaneiden ammattivalmentajien suhteellinen osuus oli jopa hieman suurempi kuin nyt. Jos mukaan lasketaan vähintään 3-tason lajitutkinnon suorittaneet ammattivalmentajat, kouluttautuneiden osuudeksi tulee noin 70 prosenttia. Se kertoo ammattivalmentajien panostaneen koulutukseensa.

Merkittävin ero yksilö- ja joukkuelajien valmentajien välillä on 3-tason lajitutkinnon suorittaneissa, joita joukkuelajien edustajissa on noin kymmenen prosenttia yksilölajien edustajia enemmän. Yksilölajien valmentajista puolestaan kymmenen prosenttia enemmän on suorittanut korkeimpana valmentajakoulutuksenaan 2-tason koulutuksen verrattuna joukkuelajien edustajiin.

Ikäryhmistä alle 26-vuotiaat valmentajat ovat valmentajakoulutukseltaan heikoimmin koulutettuja. Muissa ikäryhmissä erot tasoittuvat jonkin verran, mutta yli 35-vuotiailla valmentajilla valmentajakoulutustaustan havaitaan olevan korkeimmalla tasolla. Tämä on todennäköisesti seurattua siitä, että valmentajan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto suoritetaan usein vasta kypsällä iällä. Koska maisterin tutkinnon suorittaminen vie aikaa, sen suorittaneita valmentajia ei löydy monia nuorimmasta ikäryhmästä. Lisäksi havaitaan, että miesten valmentajakoulutustausta on vahvempi kuin naisten, joten tilanne peruskoulutukseen verrattuna on päinvastainen.

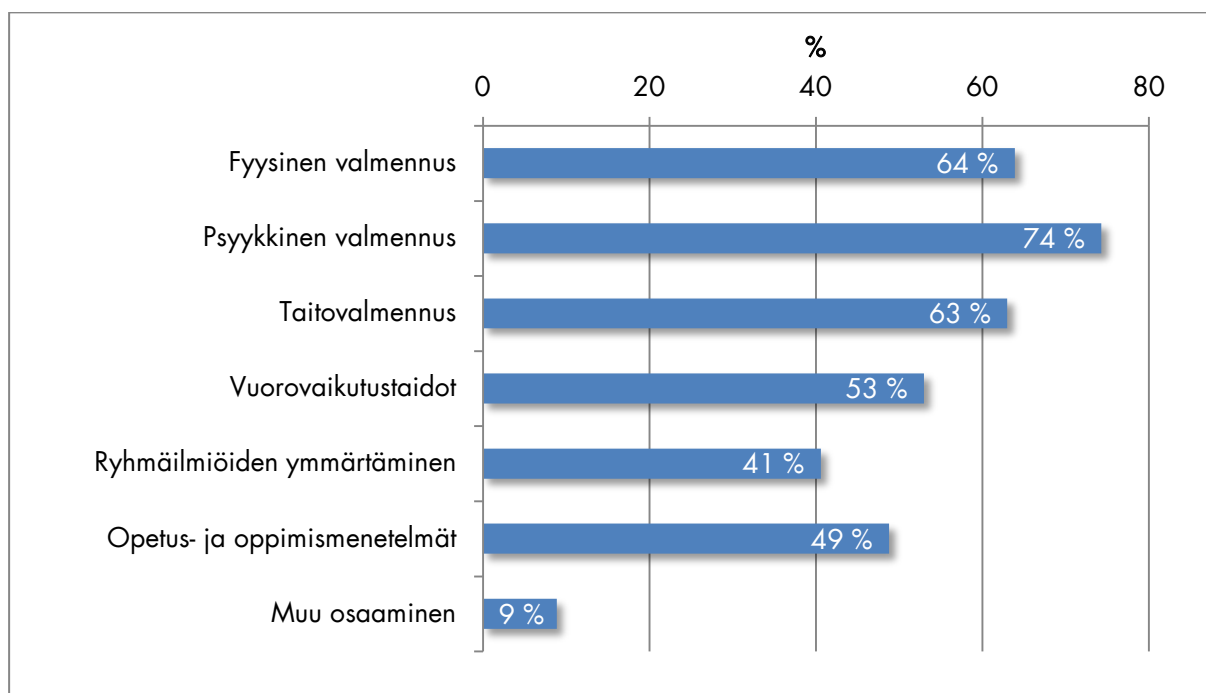
Kuvio 8. Valmentajakoulutus.

Kun tarkastellaan ainoastaan sitä ryhmää, joka valmentaa päätoimisesti tai saa yli puolet tuloistaan valmennuksesta, havaitaan suurin muutos 4-tason suorittaneiden valmentajien keskuudessa. Tätä ryhmästä noin puolet on suorittanut joko valmentajan erikoisammattitutkinnon tai valmentajan ammattitutkinnon. Toinen olennainen muutos vuoteen 2002 verrattuna on maistereiden määrän puolittuminen. Lisäksi 3-tason lajitutkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut noin viidellä prosenttiyksiköllä. Suhteellisesti tarkasteltuna päätoimisten ja osa-aikaisten (yli 50 %) ammattivalmentajien kouluttautuminen on hieman heikentynyt viimeisen vuosikymmenen aikana valmentajakoulutuksen osalta.

4.4.3 Osaamistarpeet

Valmentajia pyydettiin myös arvioimaan sitä, minkälaiselle osaamiselle heillä on erityisesti tarvetta valmennustyössä, minkä lisäksi valmentajat arvioivat nykyisen ammatillisen valmentajakoulutuksen vastaavuutta kyseisiin osaamistarpeisiin. Vastausten perusteella psyykkisen valmennuksen merkitys korostuu ammattivalmentajien keskuudessa, sillä lähes kolme neljästä valmentajasta kokee tarvitsevänsä sitä työssään (kuvio 9).

Myös fyysinen valmennus ja taitovalmennus ovat merkittäviä valmentajien osaamistarpeissa. Yksilö- ja joukkuelajien valmentajien näkemykset eivät suuresti eroa toisistaan: yksilölajien valmentajilla näyttäisi olevan hieman enemmän tarvetta (n.10 %) kaikilla muilla osa-alueilla paitsi ryhmäilmiöiden ymmärtämisen osalta.

Kuvio 9. Valmentajien osaamistarpeet.

Muuta osaamista, mitä valmentajat erityisesti kokivat työssään tarvitsevänsä, oli muun muassa:

- Johtamistaidot
- Fysiologinen ja anatominen osaaminen
- Joukkuepallolilulajeissa korostuva taktinen osaaminen

Valmentajat ovat pääosin tyytyväisiä tämän hetkisen ammatillisen valmentajakoulutuksen sisältöön ja joukkuelajien edustajat näyttäisivät kokevan koulutuksen vastaavan hieman paremmin heidän osaamistarpeitaan. Kuitenkin noin neljäsosa valmentajista ei pidä nykyistä tilannetta optimaalisena vaan he löytävät koulutuksesta myös puutteita ja parantamisen varaa. Tyytymättömyyden taustalla vaikuttavat tekijät puolestaan ovat hyvin yksilöllisiä, mutta selkeästi useimmiten valmentajat kokevat koulutuksen painottuneen liiaksi fyysisiin osa-alueisiin ja psyykkisen valmentautumisen sekä vuorovaikutustaitojen osaamista kaivataan erityisesti lisää. Lisäksi useat valmentajat kokevat, että lajispesifiä tietoa ei ole koulutuksissa riittävästi tarjolla.

4.5 Ammattivalmentajien työhistoria

Tällä hetkellä ammattivalmentajilla on keskimäärin 16 vuotta valmennuskokemusta, josta yhdeksän vuotta on palkallista valmennusta. Päätoimista valmennuskokemusta valmentajilta on noin kuusi vuotta. Työkokemuksessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia verrattuna vuoden 2002 tilanteeseen, jolloin vastaavat luvut olivat valmennuskokemuksen osalta 14 vuotta, pal-

kallisen valmennuksen osalta seitsemän vuotta ja päätoimisen valmennuksen osalta kuusi vuotta. Nykyään ammattivalmentajilla siis on valmennuskokemusta ja palkallista valmennusta keskimäärin kaksi vuotta enemmän, mutta päätoimisina valmentajina he ovat toimineet yhtä kauan.

4.6 Ammattivalmentajien nykyinen työ

4.6.1 Työmuoto

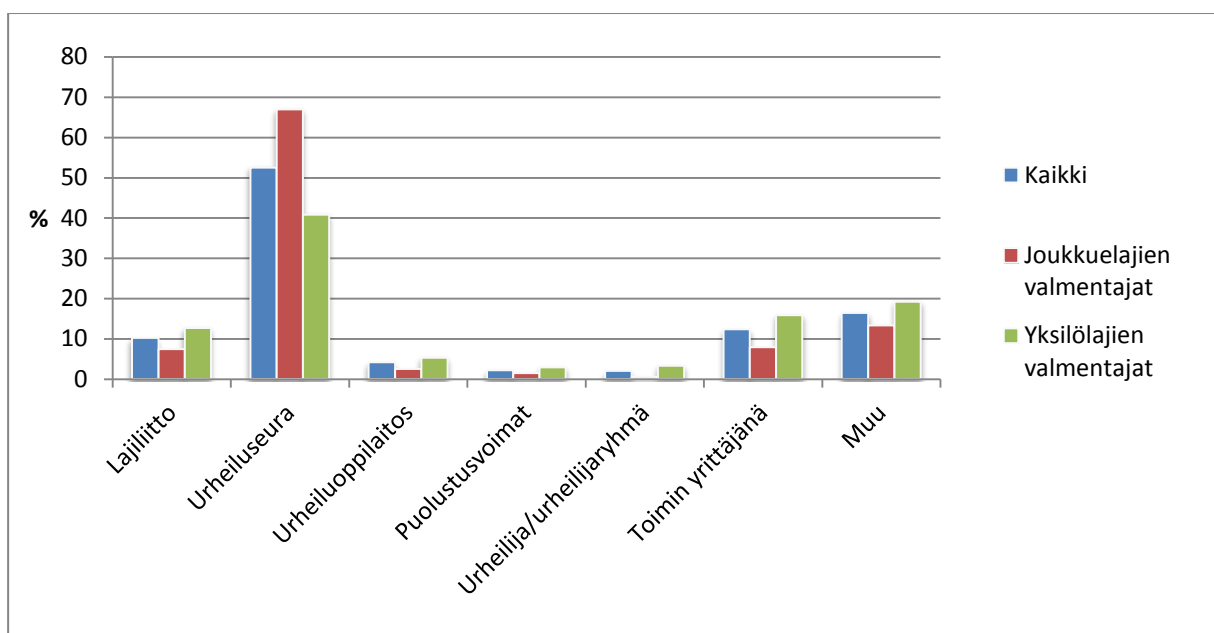
47 prosenttia kyselyyn vastanneista valmentajista (N=462) ilmoittaa työskentelevänsä tällä hetkellä päätoimisesti. Yli 50 prosenttisesti työskenteleviä osa-aikaisia valmentajia on 11 prosenttia ja loput 42 prosenttia saa alle puolet tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä. Kaiken kaikkiaan koko valmentajakunnan keskuudessa osa-aikaisen työn osuus on näin ollen kasvanut jonkin verran viimeisen vuosikymmenen aikana, sillä vuonna 2002 kyselyyn vastanneista valmentajista (N=167) 63 prosenttia ilmoitti valmentavansa päätoimisesti, osa-aikaisesti yli puolet tuloista valmennustehtävistä saaden töitä teki puolestaan 16 prosenttia valmentajista ja 21 prosenttia sai alle puolet tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä.

Näitä tietoja tulkittaessa tulee huomioida se, että ne perustuvat valmentajakyselyn tuloksiin ja edustavat järjestäytyntä valmentajakuntaa kokonaisuudessaan. Työskentelymuodot vaihtelevat melko paljon ja kyselyyn on vastannut jonkin verran myös sellaisia valmentajia, jotka tekevät valmennustyötä pikemminkin oman toimen ohella ei-ammattimaisesti. Kun tarkastellaan ainoastaan niitä ryhmiä, jotka työskentelevät joko päätoimisesti tai saavat yli 50 prosenttia tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä (N=268, 58 % kaikista valmentajista vuonna 2011), päätoimisuuden asteessa ei ole valmentajille suunnattujen kyselyiden mukaan tapahtunut suurta muutosta viimeisen vuosikymmenen aikana. Kyselyiden tuloksista selviää, että tästä joukosta noin 80 prosenttia valmentajista teki valmennustyötä päätoimisesti sekä 2011 että 2002. Nämä tiedot ovat kuitenkin ristiriidassa eri organisaatioilta kerättyjen valmentajamäärien kanssa, sillä niiden mukaan päätoimisuudessa olisi tapahtunut selkeää positiivista kehitystä, 40 prosentista on noustu peräti 80 prosenttiin. Ristiriita on todennäköisesti seurausta siitä, että vuosien 2002 ja 2011 valmentajakyselyiden kohdejoukot eivät lähtökohtaisesti ole täysin verrannollisia keskenään. Näin ollen luotettavampana tietona voidaan pitää eri organisaatioilta kerättyjä valmentajamääriä, mikä tarkoittaisi sitä, että eri organisaatiot ovat pystyneet muuttamaan osa-aikaisten valmentajien työsuhteita päätoimisiksi.

4.6.2 Päätyönantaja

Päätyönantajana suurimmalla osalla (53 %) kyselyyn vastanneista ammattivalmentajista on urheiluseura (kuvio 10). Seuroihin työllistyneiden ammattivalmentajien suhteellinen osuus on kyselyn tietojen mukaan pysynyt samana verrattuna vuoteen 2002. Tällä hetkellä lajiliitot työllistävät ainoastaan 10 prosenttia valmentajista, joten niiden osuus työllistäjänä on pudonnut noin kymmenen prosenttiyksikköä viimeisen vuosikymmenen aikana. Yrittäjien ja muiden työnantajien osuus puolestaan on kasvanut. Yleisimpiä kategorioita muut päätyönantajat kuuluvia organisaatioita olivat esimerkiksi kaupunki, urheiluopistot, oppilaitokset ja yksityiset yritykset. Tiedot perustuvat valmentajille suunnattuun kyselyyn, joten niissä on poikkeamia eri organisaatioilta kerättyjen valmentajamäärien kanssa.

Urheiluseurojen osuus päätyönantajana korostuu päätoimisten ja yli puolet tuloistaan valmennuksesta ansaitsevien valmentajien joukossa, sillä tästä ryhmästä 65 prosenttia on työllistynyt seuroihin. Lajiryhmäkohtaisesti merkittävin ero on se, että joukkuelajien valmentajista huomattavasti suurempi osa on työllistynyt urheiluseuroihin verrattuna yksilölajien edustajiin, jotka taas työllistävät enemmän itseään yrittäjinä.

Kuvio 10. Ammattivalmentajien pääasiallinen työnantaja.

Taulukko 4 havainnollistaa päätoimisten ja osa-aikaisten valmentajien osuutta eri työnantajaorganisaatioiden palveluksessa. Sen mukaan eniten päätoimisia valmentajia työllistävät urheiluseurat ja lajiliitot. Muissa organisaatioissa on merkittävä osuus osa-aikaisesti alle 50 % ansiotuloistaan saavia valmentajia.

Taulukko 4. Työskentelymuoto eri organisaatioiden palveluksessa

Nykyinen päätyönantaja	Työskentely	Lukumäärä	Prosenttiosuus
Lajiliitto	Päätöimisesti	30	65 %
	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	5	11 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	11	24 %
	Yhteensä	46	100 %
Urheiluseura	Päätöimisesti	143	61 %
	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	25	10 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	68	29 %
	Yhteensä	236	100 %
Urheiluoppilaitos	Päätöimisesti	6	35 %
	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	1	6 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	10	59 %
	Yhteensä	17	100 %
Puolustusvoimat	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	3	30 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	7	70 %
	Yhteensä	10	100 %
Urheilija/urheilijaryhmä	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	2	25 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	6	75 %
	Yhteensä	8	100 %
Toimin yrittäjänä	Päätöimisesti	16	29 %
	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	12	22 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	27	49 %
	Yhteensä	55	100 %
Muu	Päätöimisesti	11	16 %
	Osa-aikaisesti (yli 50 %)	3	4 %
	Osa-aikaisesti (alle 50 %)	55	80 %
	Yhteensä	69	100 %

Päätyönantajan lisäksi useilla valmentajilla on myös muita työnantajia, koska melko suuri osa kokoa toimeentulonsa monista eri lähteistä ja lisäksi valmennustyötä tehdään osa-aikaisesti. 138 valmentajaa 462:sta (30 %) ilmoitti tekevänsä töitä päätyönantajan lisäksi myös toisen laskuun. Näistä valmentajista 75 prosentilla sivutyönantajia on ainoastaan yksi ja jäljelle jäävä neljäsosa saa tulonsa kolmesta eri lähteestä. Yleisimmin mainittuja muita työnantajia päätyönantajan lisäksi ovat mm. lajiliitot, urheiluseurat, yritykset, urheiluoppilaitokset, Olympiakomitea ja urheiluopistot. Nämä tahot muodostavat suurimman osan siitä kokonaisuudesta, minä kautta valmentajien palkkaus muodostuu. Edellä mainitun perusteella voidaan tehdä se johtopäätös, että yhteispalkkauskäytännöt ovat varsin yleisiä valmennuksen työsuhteissa. Yleisimmät yhdistelmät on esitelty seuraavassa taulukossa. Urheiluoppilaitoksiin on luettu mukaan urheiluopistot.

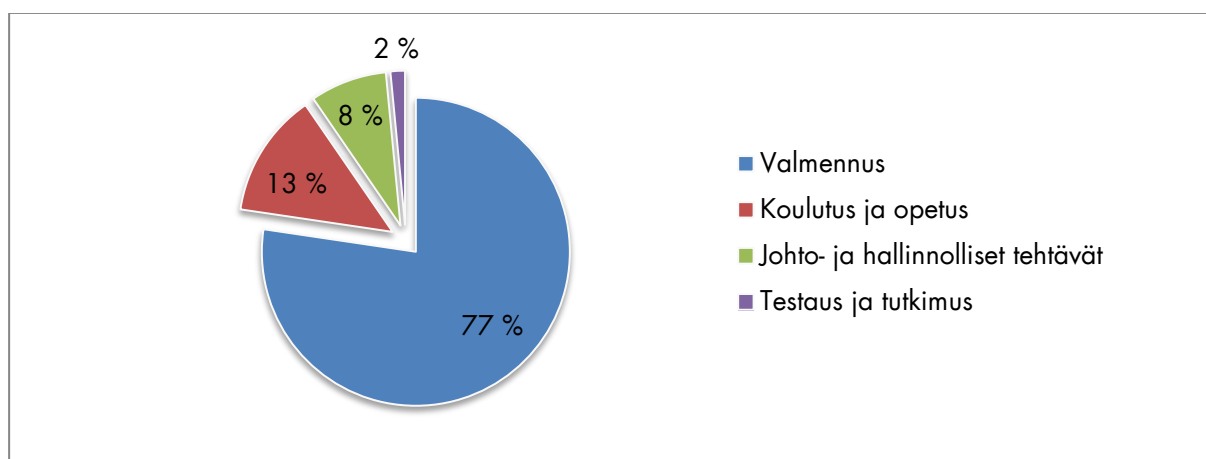
Taulukko 5. Päätyönantajat ja yleisimmät muut työnantajat yhteispalkkaustilanteessa.

PÄÄTYÖNANTAJA	YLEISIMMÄT SIVUTYÖNANTAJAT
Lajiliitto	Urheiluseura, Olympiakomitea, urheiluoppilaitos
Urheiluseura	Lajiliitto, urheiluoppilaitos, yritys
Yrittäjät	Urheiluseura
Muut	Urheiluseura, lajiliitto

Ainoastaan yksittäiset valmentajat mainitsevat urheiluakatemit joko päätyönantajakseen tai muuksi työnantajaksi, joten tässä valossa urheiluakatemioiden rooli suorana työllistäjänä näyttää varsin pieneltä. Tämä puolestaan on ristiriidassa raportin alussa esitettyjen työnantajalukujen kanssa, joiden mukaan akatemit työllistävät noin kuusi prosenttia ammattivalmentajista. Onkin todennäköistä, että akatemit ovat laskeneet valmentajamääriinsä mukaan valmentajia, jotka saavat pääasiallisen toimeentulonsa muista organisaatioista.

4.6.3 Pääasiallinen valmennuksellinen tehtävä

Valmentajan ammattiin kuuluu monenlaisia tehtäviä ja se vaatii asiantuntemusta monelta eri osa-alueelta. Ylivoimaisesti suurin osa ammattivalmentajista toimii tällä hetkellä pääasiassa urheilijoiden kanssa päivittäisten valmennustilanteiden parissa (kuvio 11). Verrattuna vuoteen 2002 valmennuksen osuus pääasiallisena valmennuksellisena tehtävänä on kasvanut jonkin verran muiden osa-alueiden vähentyessä. Jonkin verran ammattivalmentajat työllistyvät myös koulutus- ja opetus sekä johto- ja hallinnollisiin tehtäviin.

Kuvio 11. Pääasiallinen valmennuksellinen tehtävä (N=459).

Työnantajan mukaan tarkasteltuna ammattivalmentajat toimivat suhteellisesti eniten valmennustehtävissä urheiluseuroissa ja urheilijoiden palkkaamina. Lajiliittojen ja urheiluoppilaitosten työllistämällä valmentajilla sekä yrittäjillä on puolestaan suhteellisesti eniten koulutus- ja opetus-

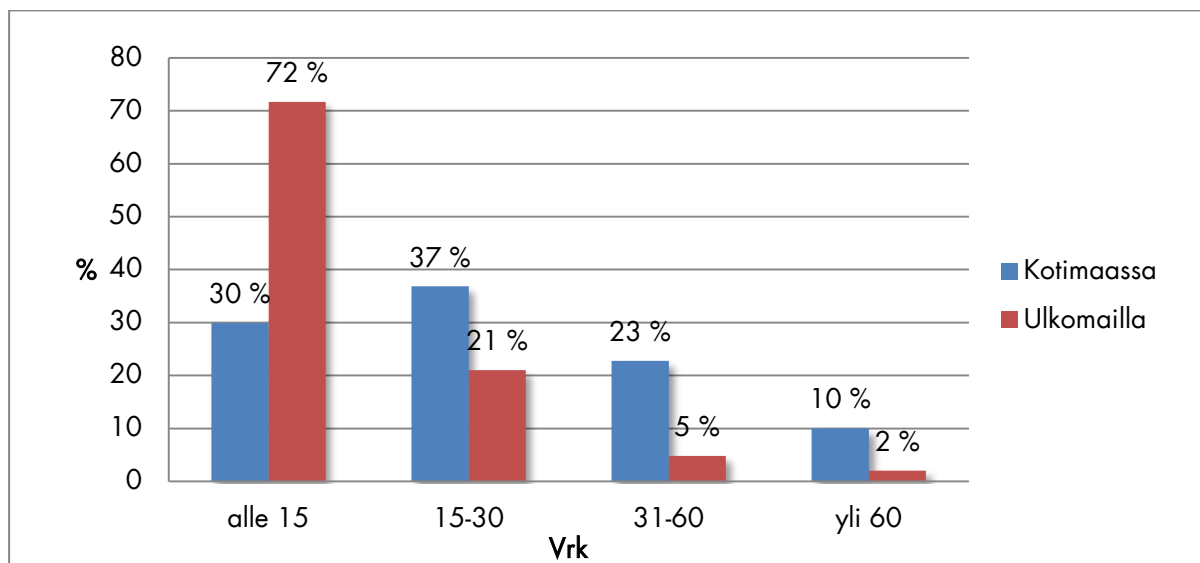
tehtäviä, tosin myös näillä työnantajatahoilla enemmistö ammattivalmentajista työskentelee valmennustehtävissä.

Taulukko 6. Pääasiallinen valmennuksellinen tehtävä työnantajan mukaan tarkasteltuna.

			Pääasiallinen valmennuksellinen työtehtävä				Yhteensä
			Valmennus	Koulutus ja opetus	Johto- ja hallinnolliset tehtävät	Testaus ja tutkimus	
Nykyinen päätyönantaja	Lajiliitto	Lukumäärä	28	7	9	2	46
		Prosenttiosuus	61 %	15 %	20 %	4 %	100 %
	Urheiluseura	Lukumäärä	195	21	20	1	237
		Prosenttiosuus	82 %	9 %	8 %	0 %	100 %
	Urheiluoppilaitos	Lukumäärä	8	6	3	2	19
		Prosenttiosuus	42 %	32 %	16 %	11 %	100 %
	Puolustusvoimat	Lukumäärä	8	1	0	1	10
		Prosenttiosuus	80 %	10 %	0 %	10 %	100 %
Urheilija/urheilijaryhmä	Lukumäärä	9	0	0	0	9	
	Prosenttiosuus	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	
Toimin yrittäjänä	Lukumäärä	43	12	0	1	56	
	Prosenttiosuus	77 %	21 %	0 %	2 %	100 %	
Muu	Lukumäärä	59	10	4	0	73	
	Prosenttiosuus	81 %	14 %	5 %	0 %	100 %	
Yhteensä		Lukumäärä	350	57	36	7	450
		Prosenttiosuus	78 %	13 %	8 %	2 %	100 %

4.6.4 Valmennukseen liittyvät matkavuorokaudet vuodessa

Valmentajille kertyy keskimäärin 33 kotimaan ja 13 ulkomaan matkavuorokautta vuodessa. Joukkuelajien edustajat ovat kotimaan pelimatkoilla noin kymmenen vuorokautta yksilölajien kollegoitaan enemmän, kun taas yksilölajien valmentajille kertyy kansainvälisiä kilpailu- ja harjoittelumatkoja noin seitsemän vuorokautta enemmän. Lähes 90 prosenttia yksilölajien valmentajista käyttää korkeintaan kuukauden kotimaan valmennusmatkoihin, joukkuelajien valmentajista vastaavasti noin 80 prosenttia. Ulkomaille suuntautuviin valmennusmatkoihin käytetään yleisimmin korkeintaan puoli vuorokautta vuoden aikana sekä yksilö- että joukkuelajien valmentajien osalta. Verrattuna vuoteen 2002 matkavuorokausissa on tapahtunut lievää laskua.

Kuvio 12. Ammattivalmentajien matkavuorokaudet vuodessa.

4.6.5 Työaika

Kaiken kaikkiaan valmentajien työajassa on tapahtunut hieman laskua verrattuna vuoteen 2002. Tällä hetkellä keskimääräinen viikoittainen palkallinen työaika on 34 tuntia, valmennukseen taas käytetään palkallista työaikaa noin 21 tuntia ja palkatonta aikaa 9 tuntia. Lisäksi joukkuelajien valmentajat käyttävät muutaman tunnin enemmän sekä palkallista että palkatonta työaikaa varsinaisiin valmennuksellisiin tehtäviin. Tilanne on samankaltainen sukupuolittain tarkasteltuna: miehet käyttävät muutaman tunnin enemmän työaikaa valmennukseen verrattuna naisiin. Päätoimisten ja yli puolet tuloistaan valmennuksesta saavien valmentajien ryhmässä työajoissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, palkallinen työaika on kasvanut hieman valmennukseen käytettävän palkattoman työajan vähentyessä.

Taulukko 7. Ammattivalmentajien (päätoimiset ja yli 50 %) keskimääräinen työaika viikossa.

	Viikoittainen palkallinen työaika keskimäärin	Viikoittainen valmennukseen käytetty palkallinen työaika keskimäärin	Viikoittainen valmennukseen käytetty palkaton työaika keskimäärin
2011	39 tuntia	28 tuntia	10 tuntia
2002	36 tuntia	29 tuntia	12 tuntia

4.7 Valmennustyöstä sopiminen

Suomen Ammattivalmentajat ry:n toiminnan myötä valmentajille on saatu aikaan työehtosopimus, jossa yleiset työehdot on huomioitu. Lisäksi valmentajilla on mahdollisuus käyttää SAVAL:n tuottamia työsopimusmalleja, jos työnantaja ei veloiteta noudattamaan työehtosopimusta. Tällä hetkellä 61 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista valmentajista (N=457) ilmoittaa, että heillä on kirjallinen työsopimus, 16 prosentilla sopimus on suullinen ja 23 prosentilla työsopimusta ei ole lainkaan. Luvuissa on tapahtunut merkittävä muutos verrattuna tilanteeseen kymmenen vuotta sitten, jolloin 89 prosenttia kaikista valmentajista ilmoitti tehneensä kirjallisen työsopimuksen. On huomioitava, että tämänkertaisen selvityksen tuloksia vääristää se, että kyselyyn on vastannut jonkin verran enemmän vapaaehtois pohjalta valmennustyötä tekeviä valmentajia. Kuitenkin on mahdollista, että koko valmentajakunnassa työskentely ilman voimassa olevaa työsopimusta on lisääntynyt viimeisen vuosikymmenen aikana.

Päätömisesti työskentelevien ammattivalmentajien ryhmässä sopimustilanne on huomattavasti parempi: 88 prosenttia valmentajista on tehnyt kirjallisen sopimuksen ja suullinen sopimus on noin kuudelta prosentilta eli ainoastaan kuudella prosentilla ei ole voimassa olevaa työsopimusta. Sopimuksettomien osuudet kuitenkin kasvavat selvästi osa-aikaisesti valmentavien valmentajien keskuudessa. Vuonna 2002 päätömisistä valmentajista 95 prosentilla oli kirjallinen työsopimus, mikä tukee sitä väitettä, että viimeisen vuosikymmenen aikana sopimustilanne on hieman heikentynyt.

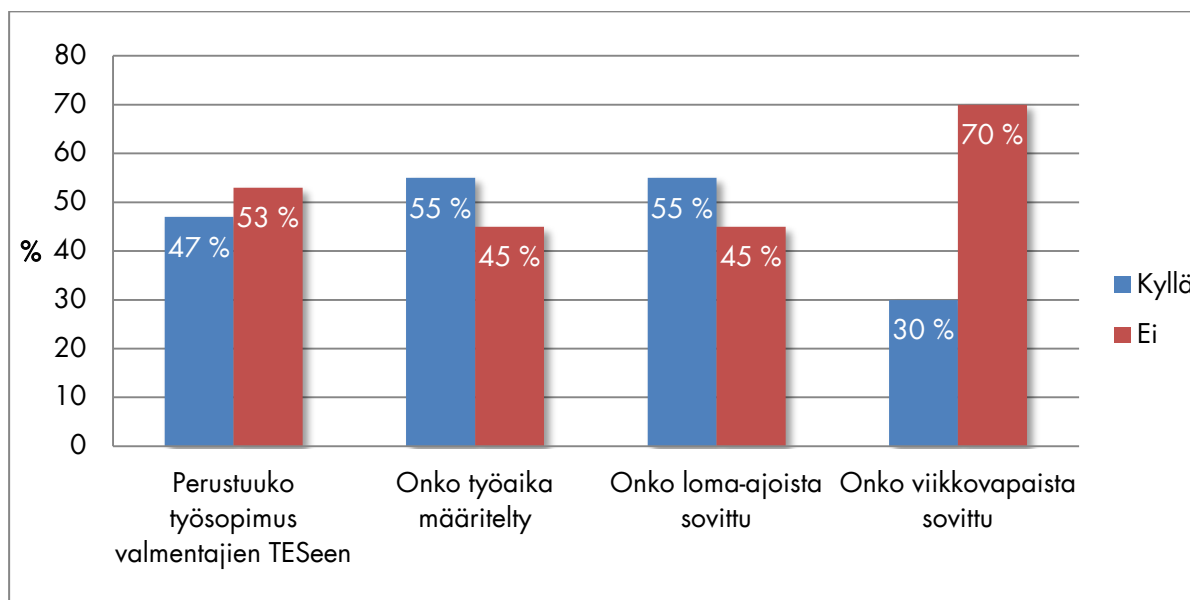
Taulukko 8. Valmennustyöhön liittyvä työsopimus.

Valmentajana toimiminen	Sopimustyyppi	Lukumäärä	Prosenttiosuus %
Päätömisesti	Ei sopimusta	12	6 %
	Suullinen	13	6 %
	Kirjallinen	180	88 %
	Yhteensä	205	100 %
Osa-aikaisesti (yli 50 %)	Ei sopimusta	12	23 %
	Suullinen	8	16 %
	Kirjallinen	31	61 %
	Yhteensä	51	100 %
Osa-aikaisesti (alle 50 %)	Ei sopimusta	70	38 %
	Suullinen	50	27 %
	Kirjallinen	65	35 %
	Yhteensä	185	100 %

Ammattivalmentajien (pätömiset ja yli 50 %) kohdalla sopimustilanne on hyvä riippumatta heidän työnantajastaan. Suurimmat työllistäjät eli urheiluseurat, lajiliitot, urheilupuistot ja urhei-

luoppilaitokset ovat sopineet valmentajien kanssa työskentelystä kiitettävällä tavalla, sillä lähes kaikilla valmentajilla on kirjallinen sopimus. Tilanne on heikompi valmentajaryhmässä, joka saa alle 50 prosenttia tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä. Työnantajasta riippuen kirjallisen sopimuksen tehneiden määrät vaihtelevat tässä ryhmässä välillä 25–60 prosenttia, paras tilanne on urheiluoppilaitoksissa ja urheiluseuroissa.

Kirjallisen työsopimuksen tehneiden valmentajien työsopimuksen sisältöä havainnollistaa kuvio 13, mistä nähdään, että lähes puolet valmentajista ei ole sopinut työ- tai loma-ajoista. Viikkovapaiden kohdalla tilanne on vieläkin heikompi. Tämä kuvastaa sitä, että valmentajien työsopimusten sisällöt ovat edelleen melko kirjavia. Lisäksi näyttää vahvasti siltä, että yksilölajeissa sopimusten sisällöistä on tehty tarkemmat määritykset. Kirjallisen sopimuksen tehneiden valmentajien osalta suhteellinen tilanne ei ole juurikaan muuttunut sitten vuoden 2002. Suullisen sopimuksen tehneistä valmentajista puolestaan noin 90 prosenttia ei ole sopinut mistään edellä mainituista osa-alueista.

Kuvio 13. Työsopimusten sisältö.

4.8 Ammattivalmentajien tulot

Kaiken kaikkiaan ammattivalmentajien tulojakaumassa ääripäät ovat vahvasti edustettuina. Toisaalta suuri osa vastanneista valmentajista ansaitsee hyvin ja toisaalta osa ei tule toimeen pelkästään valmennuksesta ansaitsemallaan palkalla. Luonnollinen selitys löytyy työskentelyn päätoimisuudesta eli siitä, onko valmentaja saavuttanut aseman, jossa hän voi keskittyä ainoastaan valmentamiseen liittyviin tehtäviin.

Erityisesti päätoimisesti valmennustyötä tekevät ammattivalmentajat saavat työstään erittäin hyvän rahallisen korvauksen, sillä tästä ryhmästä peräti 35 prosenttia ansaitsee yli 6000 euroa kuukaudessa. Toisaalta päätoimisistakin valmentajista noin 12 prosenttia tienaa ainoastaan alle 2000 euroa kuukaudessa. Tulot putoavat reilusti siirryttäessä tarkastelemaan osa-aikaisesti alle puolta päivää tekeviä valmentajia, joista noin puolet tienaa ainoastaan alle 1500 euroa kuukaudessa. Huomiota herättävää taulukon 9 tiedoissa on se, että tästäkin ryhmästä kuitenkin lähes neljännes tienaa yli 4500 euroa kuukaudessa.

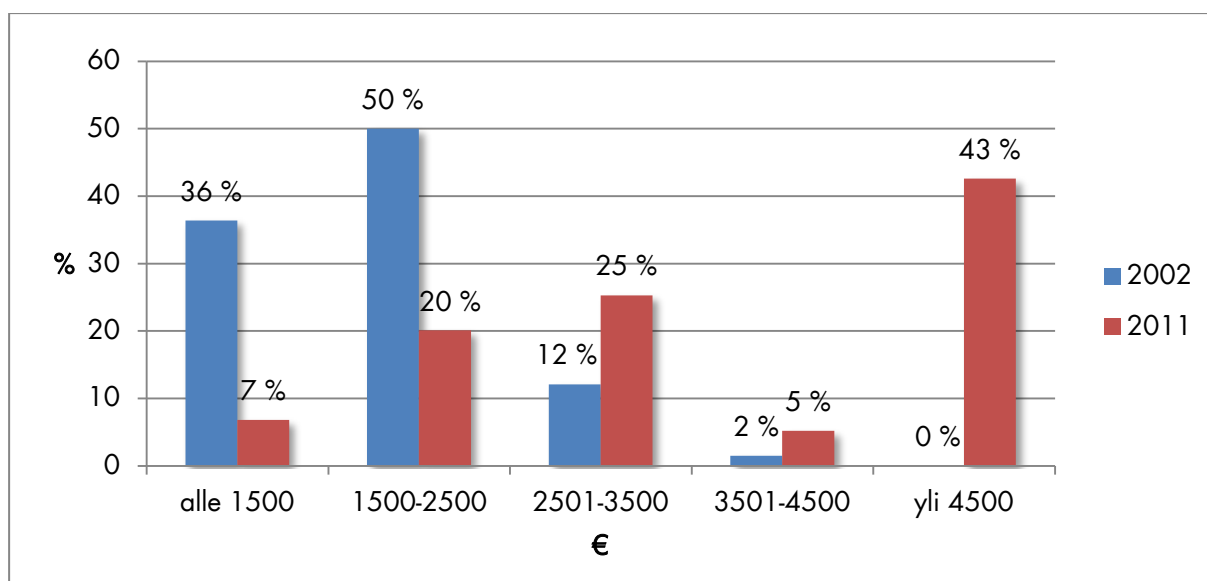
Jos ääripään ryhmät jätetään tarkastelun ulkopuolelle, suurimmalla osalla (n. 30 %) valmentajista tulot sijoittuvat välille 2000–3000 euroa kuukaudessa. Sukupuolittainen tarkastelu ei tuota tilastollisesti merkittäviä eroja miesten ja naisten palkoissa. Joukkue- ja yksilölajien edustajien välisessä vertailussa palkkoihin ei myöskään muodostu merkittäviä eroja. Päätoimisilla valmentajilla tuloissa on havaittavissa kasvua iän lisääntyessä. Toinen merkittävä ja luonnollinen palkkaukseen vaikuttava tekijä on koulutus: valmentajakoulutuksen ja palkkojen välillä on selkeä positiivinen yhteys. Näyttäisi kuitenkin siltä, että 4-tason ammatillisen valmentajatutkinnon suorittaneet henkilöt ovat palkkojen suhteen paremmassa asemassa kuin 5-tason maisterin tutkinnon suorittaneet valmentajat.

Taulukko 9. Valmentajien bruttotulot kuukaudessa.

Valmentajana toimiminen	Tulot	Lukumäärä	Prosenttiosuus	Kumulatiivinen prosenttiosuus
Päätoimisesti	Korkeintaan 1500 €	13	6,4 %	6,4 %
	1501–2500 €	43	21,2 %	27,6 %
	2501–3500 €	56	27,6 %	55,2 %
	3501–4500 €	11	5,4 %	60,6 %
	yli 4500 €	80	39,4 %	100,0 %
	Yhteensä	203	100,0 %	
Osa-aikaisesti (yli 50 %)	Korkeintaan 1500 €	4	8,7 %	8,7 %
	1501–2500 €	7	15,2 %	23,9 %
	2501–3500 €	7	15,2 %	39,1 %
	3501–4500 €	2	4,3 %	43,5 %
	yli 4500 €	26	56,5 %	100,0 %
	Yhteensä	46	100,0 %	
Osa-aikaisesti (alle 50 %)	Korkeintaan 1500 €	90	50,6 %	50,6 %
	1501–2500 €	24	13,5 %	64,0 %
	2501–3500 €	12	6,7 %	70,8 %
	3501–4500 €	11	6,2 %	77,0 %
	yli 4500 €	41	23,0 %	100,0 %
	Yhteensä	178	100,0 %	

Viime vuosikymmenen aikana valmentajien palkoissa on havaittavissa merkittävää kohenemistä, jos sekä osa-aikaisia että päätoimisia valmentajia tarkastellaan yhtenä joukkona (kuvio 14). Edelleen alle 1500 euroa kuukaudessa tienavia valmentajia on noin neljännes kaikista valmentajista. Kuitenkin vuonna 2002 suurimmalla osalla valmentajista (60 %) palkka sijoittui välille 1500–2500 euroa kuukaudessa, mutta tällä hetkellä suurimmalla osalla (56 %) se on yli 2500 euroa kuukaudessa. Myös päätoimisten ja yli puolet tuloistaan valmennuksesta saavien ammattivalmentajien joukossa bruttoansioissa on havaittavissa samansuuntaista kehitystä. Kun vielä vuonna 2002 lähes yhdeksänkymmentä prosenttia valmentajista ansaitsi korkeintaan 2500 euroa, tällä hetkellä vastaava osuus on alle 30 prosenttia.

Työnantajalla on myös vaikutusta palkkatasoon. Pääasiallinen havainto on että lajiliitoissa palkkataso on keskimäärin korkeampi kuin urheiluseuroissa. Kaikesta huolimatta seuroissa toimii lähes 40 prosenttia valmentajista yli 4500 euron kuukausipalkalla, mutta vastaavasti myös pienituloisten määrä on suurempi. Myös niillä valmentajilla, jotka toimivat päätoimisesti yrittäjinä, palkkataso on melko korkea.

Kuvio 14. Ammattivalmentajien (päätoimiset ja yli 50 %) palkkakehitys.

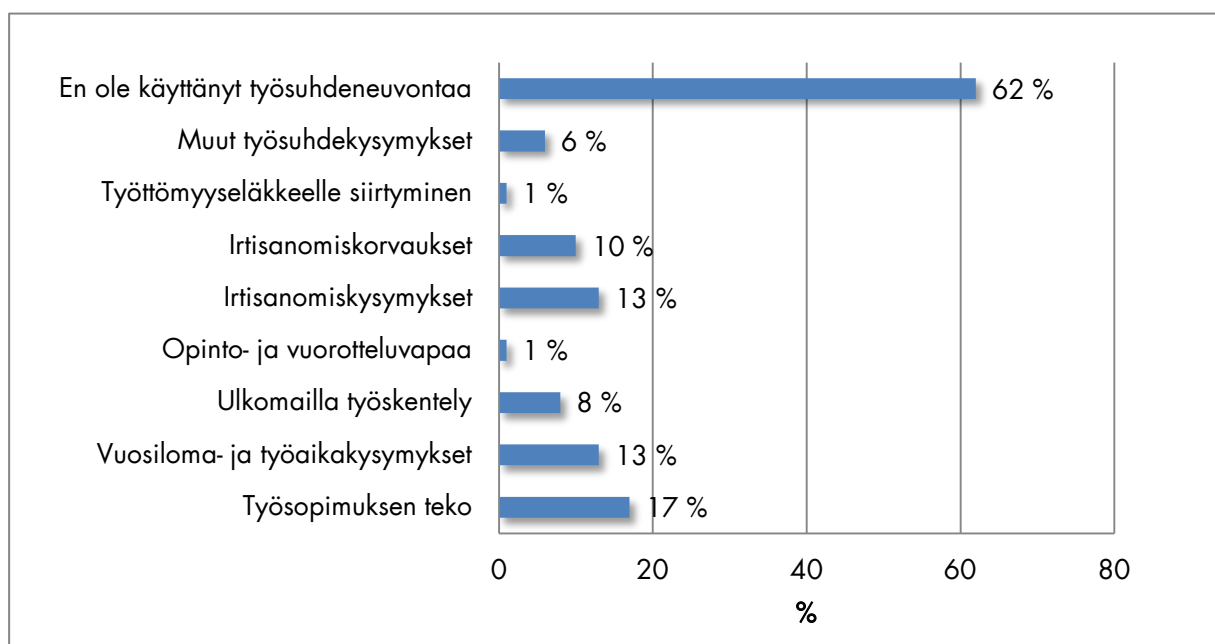
4.9 Valmentajien ammatillinen järjestäytyminen

Kaikista kyselyyn vastanneista valmentajista ainoastaan 49 prosenttia kuuluu valmennustyön vuoksi ammattiliittoon. Päätoimisista valmentajista kuitenkin noin 80 prosenttia ilmoittaa kuuluvansa johonkin ammattiliittoon. Alle 50 % tuloistaan valmennuksesta ansaitsevista osa-aikaisista valmentajista vain 20 prosenttia on järjestäytynyt ammatillisesti valmennustyön vuoksi. Joukkuelajien edustajista suurempi osa kuuluu valmennustyön vuoksi ammattiliittoon verrat-

tuna yksilölajien valmentajiin. Tässä suhteessa ei ole tapahtunut muutosta verrattuna vuoteen 2002, jolloin asiaa edellisen kerran selvitettiin.

Suomen Ammattivalmentajiin (SAVAL) on puolestaan liittynyt noin 55 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista valmentajista. Päätoimisten valmentajien kohdalla liittymisaste on korkeampi, noin 77 prosenttia. Osa-aikaisista alle 50 % tuloistaan valmennuksesta ansaitsevista valmentajista vielä noin kolmannes on liittynyt SAVAL:iin ja 52 prosenttia yli puolet valmennustyöhön aikaansa käyttävistä valmentajista kuuluu yhdistykseen. Vertailun vuoksi mainittakoon, että edellisen selvityksen aikaan 93 prosenttia valmentajista ilmoitti liittyvänsä ammattiliittoon, mikäli sellainen perustetaan. Edellä mainittujen lukujen perusteella voidaan havaita, että halukkuus ei ole edennyt usean valmentajan kohdalla toimenpiteisiin saakka.

Jokainen valmentaja on luonnollisesti harkinnut liittymisen SAVAL:iin oman tilanteensa pohjalta, joten syyt järjestöön kuulumiseen tai kuulumattomuuteen ovat hyvin moninaisia. Yleisimpinä syinä olla liittymättä ammattivalmentajien edunvalvontajärjestöön mainittiin muun muassa, että valmennusta ei tehdä täysipäiväisesti, ei koeta itseä ammattivalmentajaksi, liittymiselle ei nähdä tarvetta tai kuulutaan jo johonkin muuhun ammattiliittoon. Yleisimpiä syitä liittyä SAVAL:iin ovat etujen valvonta ylipäättänsä, mutta myös koulutusten, turvan ja tuen takia moni ilmoittaa kuuluvansa yhdistykseen. Oheinen kuvio kertoo, että enemmistö ammattivalmentajista, jotka ovat liittyneet SAVAL:iin, eivät kuitenkaan ole käyttäneet sen tarjoamia työsuhdeneuvontaan liittyviä palveluja hyväkseen. Valmentajien ammattikunnassa vallitsevien kirjaviiden työskentely- ja sopimuskäytäntöjen vuoksi voisi odottaa, että työsuhdeneuvonnalle olisi enemmän tarvetta.

Kuvio 15. Asiointi SAVAL:n kanssa.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän raportin tarkoituksena on ollut kartoittaa Suomessa toimivien ammattivalmentajien lukumäärä ja työnantajat sekä hahmottaa laadullisia tekijöitä valmentajien työskentelyolosuhteissa. Lisäksi tarkasteltiin sitä, miten edellä mainitut tekijät ovat kehittyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Selvityksen perusteella havaitaan, että valmentajien ammattikunta on kehittynyt sekä määrällisesti että laadullisesti viimeisen vuosikymmenen aikana. Johdannossa esitellyillä kehittämistoimenpiteillä on osaltaan voinut olla vaikutusta kehitykseen. Määrällinen lisäys kertoo siitä, että vuoden 2002 jälkeen on onnistuttu luomaan pysyviä työpaikkoja alan ammattilaisille. Erityisesti urheiluseurat ovat pystyneet vahvistaneet osuuttaan ammattivalmentajien suurimpana työllistäjänä. Valmentajamäärät ovat kasvaneet useissa tarkastelluissa organisaatioissa, ainoastaan lajiliitoissa, Puolustusvoimissa ja ryhmässä muut työnantajat määrät ovat laskeutuneet. Vaikka valmentajamäärät ovat edellä mainituissa organisaatioissa vähentyneet kokonaisuudessaan, ammattimaisuuden voidaan katsoa lisääntyneen, sillä päätoimisten osuus on myös niissä kasvanut tasaisesti lukuun ottamatta Puolustusvoimia. Kaikkiaan tällä hetkellä toimii 1600 ammattivalmentajaa, joten ammattivalmentajien lukumäärä on kasvanut reilulla 400 valmentajalla viimeisen kymmenen vuoden aikana (prosentuaalinen kasvu 38 %).

Merkittävin muutos koskee valmentajien työskentelymuotoa. Niiden valmentajien osalta, jotka toimivat joko päätoimisesti tai saavat vähintään puolet tuloistaan valmennukseen liittyvistä tehtävistä, päätoimisuuden ja osa-aikaisten suhteessa on tapahtunut muutos sitten vuoden 2002. Näistä valmentajista suurin osa (n. 60 %) toimi osa-aikaisesti vielä kymmenen vuotta sitten, mutta tällä hetkellä suurin osa (n. 80 %) valmentaa vastaavasti päätoimisesti. Useissa organisaatioissa valmentajien työolosuhteet ovat ammattimaistuneet ja osa-aikaisia työsuhteita on muutettu päätoimisiksi. Lisäksi monessa lajissa systemaattinen kehitystyö ammattivalmentajien määrän ja työolosuhteiden kehittämiseksi on johtanut positiivisiin tuloksiin: hyvinä esimerkkeinä erottuvat esimerkiksi jääkiekko, jalkapallo, tennis, taitoluistelu ja uinti. Näin ollen lajikirjoja on olemassa eikä voida sanoa, että ammattimainen valmentaminen keskittyisi ainoastaan yksittäisiin lajeihin.

Tällä hetkellä suurimman ikäryhmän muodostavat yli 45 vuotta vanhat valmentajat ja erityisesti alle 26-vuotiaita ammattivalmentajia on vähän. Valmentajakoulutuksen osalta valmentajan ammattitutkinto ja valmentajan erikoisammattitutkinto ovat muodostuneet yleisimmin suoritetuiksi koulutusmuodoiksi eli ammatilliselle valmentajakoulutukselle on selkeä tarve. Valmentajat kokevut, että ammatillinen valmentajakoulutus vastaa pääosin hyvin heidän osaamistarpeitaan. Kehitettävää löytyy erityisesti psyykkisen valmennuksen ja vuorovaikutustaitojen puolelta, sillä monen mielestä koulutus on suuntautunut liikaa fyysisiin osa-alueisiin. Toisaalta myös fysiologian ja anatomian osaaminen nousi useiden valmentajien osaamistarpeissa esille, minkä lisäksi monet valmentajat kaipaavat lisää tietoa johtamistaidoista ja joukkuepaloilussa korostuvasta taktisesta osaamisesta.

Yhteispalkkauskäytännöt ovat varsin yleisiä valmentajien työsuhteissa, mikä hankaloitti myös tämän raportin valmentajamäärien selvitystä. Päätyönantajan lisäksi noin 30 prosenttia kyselyyn vastanneista valmentajista ilmoittaa tekevänsä töitä sivutyönantajalle. Lajiliitot, urheiluseurat, urheiluoppilaitokset ja urheiluopistot muodostavat suuren osan siitä kokonaisuudesta, joilta monia työnantajia omaavat valmentajat tulonsa saavat. Myös Olympiakomitea osallistuu osaltaan usean valmentajan palkkakustannuksiin. Yhteispalkkauskäytäntö on osaltaan mahdollistanut päätoimisten valmentajien määrän kasvun ja näin ollen se palvelee ammattivalmentajakunnan kehittämistä. Palkkalähteiden pirstaleisuudella voi kuitenkin olla vähemmän positiivisia vaikutuksia koko valmentajakunnan identiteettiin ja ammatin houkuttelevuuteen.

Valmentajakyselyn perusteella vaikuttaa siltä, että tällä hetkellä erityisesti päätoimisten valmentajien kohdalla valmennustyöstä on sovittu lähes kaikissa tapauksissa kirjallisesti. Sopimusten sisällöissä ei kuitenkaan ole tapahtunut suurta kehitystä sitten vuoden 2002, vaan ne ovat edelleen varsin kirjavia. Puolella niistä kyselyyn vastanneista valmentajista, joilla on kirjallinen sopimus, se perustuu urheilujärjestöjä koskevaan työehtosopimukseen.

Vuonna 2002 perustettuun valmentajien edunvalvontajärjestö Suomen Ammattivalmentajat ry:een on liittynyt 55 prosenttia kyselyyn vastanneista valmentajista ja 77 prosenttia päätoimisista valmentajista. SAVAL hoitaa monia ammattivalmentajien edunvalvontaan ja palveluihin liittyviä tehtäviä. Edellisen selvityksen aikaan lähes kaikki valmentajat ilmoittivat halukkuudestaan liittyä yhdistykseen jos sellainen perustetaan, mutta näin ei ole käynyt. Tilanne on ongelmallinen erityisesti osa-aikaisten valmentajien kohdalla, sillä monet valmentajista eivät koe itseään ammattivalmentajiksi, vaikka ulkoiset tunnusmerkit kuten palkka ja koulutus täytyisivätkin, ja näin ollen ovat jättäneet liittymättä yhdistykseen. Laajemmin kysymys liittyy valmentajien ammattikunnan identiteetin määrittelyyn.

Ammattivalmentajien tuloissa on havaittavissa merkittävää kohenemistä verrattuna tilanteeseen kymmenen vuotta sitten. Kaiken kaikkiaan ääripäät ovat tulojakaumassa vahvasti edustettuina eli osa valmentajista ansaitsee erittäin hyvin ja osalla on vaikeuksia tulla toimeen ainoastaan valmennuksesta saamallaan ansiolla. Tilanteeseen vaikuttaa merkittävästi se, toimiiko valmentaja päätoimisesti. Kyselyyn vastanneista päätoimisista valmentajista lähes 40 prosenttia ylittää yli 4500 euron kuukausiansioihin.

Mitä edellä mainitut johtopäätökset tarkoittavat ammattivalmennuksen kehittämistä ajatellen? Tähän kysymykseen selvitys ei anna yksiselitteisiä vastauksia, joten lisäselvitykset ovat tarpeellisia. Tulevat rakenneratkaisut ja huippu-urheilun muutostyö antavat kehittämistoimenpiteille suuntaa. Ammattimaistumiskehityksen keskellä täytyy kuitenkin muistaa vapaaehtoistyön arvo ruohonjuuritasolla. Ammatillaisuus ei itsessään tee urheilua autuaaksi.

LÄHTEET

Duffy, P. et al. 2011. Sport Coaching as a "Profession": Challenges and Future Directions. *International Journal of Coaching Science*, 5(2), 93-123.

Hall, R.H. 1968. Professionalization and Bureaucratization. *American Sociological Review*, 33(1), 92-104.

Koski, P. & Heikkala, J. 1998. Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos – Lajiliitot professionaalistumisen prosessissa. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia No 63/1998.

Lämsä, J. & Nummela, A. 2012. Valmennuskeskusarviointi. KIHU:n julkaisusarja nro. 32. Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.

Suomen Valmentajat ry. 2002. Valmentaminen ammattina Suomessa. Suomen Valmentajat ry.

Wilensky, H.L. 1964. The Professionalization of Everyone. *American Journal of Sociology*, 70(2), 137-158.

LIITE A. KYSELYLOMAKE 1, VALMENTAJAT

A. TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

- mies nainen

2. Syntymävuosi

3. Laji/lajit joissa valmennat

4. Toimin ammattivalmentajana

- palkansaajana yrittäjänä

B. KOULUTUS

5. Peruskoulutus

- Ylioppilastutkinto
 Keski- tai peruskoulu
 Kansakoulu

6. Ammatillinen koulutus

- Korkeakoulun jatkotutkinto (lisensiaatti, tohtori)
 Ylempi korkeakoulututkinto (maisteri)
 Alempi korkeakoulututkinto (kandidaatti)
 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
 Ammattikorkeakoulututkinto
 Ammatillinen perustutkinto (ammatillinen oppilaitos)
 Ammattikurssi, näyttötutkinto, muu lyhyt ammattikoulutus
 Ei ammatillista koulutusta

7. Liikunnan ammatillinen koulutus

- Korkeakoulun jatkotutkinto (LiT, LiTK)
 Ylempi korkeakoulututkinto (LiTM)
 Alempi korkeakoulututkinto (LiTK)
 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (Liikunnanohjaaja, ylempi AMK)
 Ammattikorkeakoulututkinto (Liikunnanohjaaja AMK)
 Liikunnanohjauksen perustutkinto (Liikuntaneuvoja)
 Valmentajan erikoisammattitutkinto (VEAT)
 Valmentajan ammattitutkinto (VAT)
 Muu (esim. ulkomailla suoritettu tutkinto), mikä?

8. Valmentajakoulutus

- 5-taso (LiTM)
 4-taso (VEAT, VAT, KVT)
 3-taso (Lajitutkinto)
 2-taso (A)
 1-taso (C+B)
 Muu, mikä?

9. Millaiselle osaamiselle sinulla on tarvetta valmennustyössäsi?

- Fyysinen valmennus
 Psykkinen valmennus
 Taitovalmennus
 Vuorovaikutustaidot
 Ryhmäilmiöiden ymmärtäminen
 Opetus- ja oppimismenetelmät
 Muu osaaminen, mikä?

10. Vastaako mielestäsi tämän hetkinen ammatillinen valmentajakoulutus kokemuksi ja tarvitsemiisi osaamistarpeisiin?

- Kyllä Ei, miksi?

C. TYÖHISTORIA

Valmentajan tehtäviin tässä kyselyssä sisältyy kaikki valmennukseen liittyvät työtehtävät, mm. suunnittelu, valmennus, koulutus, toimistotyöt.

11. Työhistoria vuosissa

Kuinka monta vuotta valmennusta?

Kuinka monta vuotta palkallista valmennusta?

Kuinka monta vuotta päätoimista valmennusta?

D. NYKYINEN TYÖ

12. Toimitko valmentajana tällä hetkellä

- Päätoimisesti
 Osa-aikaisesti (yli 50%)
 Osa-aikaisesti (alle 50%)

13. Nykyinen päätyönantaja

- Lajiliitto
 Urheiluseura (yhdistys tai yritys)
 Urheiluoppilaitos
 Puolustusvoimat
 Urheilija/urheilijaryhmä
 Toimin yrittäjänä
 Muu työnantaja, mikä?

14. Jos sinulla on päätyönantajan lisäksi muita työnantajia, niin kirjaa ne tähän tärkeysjärjestyksessä (tärkein ensin).

15. Pääasiallinen valmennuksellinen työtehtävä

- Valmennus
 Koulutus ja opetus
 Johto- ja hallinnolliset tehtävät
 Testaus ja tutkimus

16. Valmennukseen liittyvät matkavuorokaudet vuodessa

kotimaassa

ulkomailta

17. Työaika

Viikottainen palkallinen työaika keskimäärin (tuntia)

Viikottainen valmennukseen käytetty palkallinen työaika keskimäärin (tuntia)

Viikottainenvalmennukseen käytetty palkaton työaika keskimäärin (tuntia)

E. VALMENNUSTYÖSTÄ SOPIMINEN

18. Onko sinulla valmennustyöhön liittyvä työsopimus?

- ei
 kyllä, suullinen
 kyllä, kirjallinen

19. Perustuuko työsopimuksesi valmentajien työehtosopimukseen (Urheilujärjestöjä koskeva TES)?

- kyllä ei

20. Onko valmennukseen liittyvä työaika määritelty työsopimuksessa?

- kyllä ei

21. Onko työsopimuksessa sovittu loma-ajoista?

- kyllä ei

22. Onko työsopimuksessa sovittu viikkovapaista?

- kyllä ei

23. Valmennustyöstä saatava bruttoansio kuukaudessa

- alle 1500 €
 1501-2000 €
 2001-2500 €
 2501-3000 €
 3001-3500 €
 3501-4000 €
 4001-4500 €
 4501-5000 €
 5001-5500 €
 5501-6000 €
 6001 € tai enemmän

F. AMMATILLINEN JÄRJESTÄYTYMINEN VALMENNUSTYÖN VUOKSI

24. Kuulutko valmennustyön vuoksi ammattiliittoon?

- kyllä ei

25. Kuulutko Suomen Ammattivalmentajiin (SAVAL)?

- Kyllä, miksi?
 Ei, miksi?

26. Missä seuraavissa työsuhdeneuvontaan liittyvissä asioissa olet ollut yhteydessä SAVALIin

- työsopimuksen tekeminen
 vuosiloma- ja työaikakysymykset
 ulkomailla työskentely
 opinto- ja vuorotteluvapaa
 irtisanomiskysymykset
 irtisanomiskorvaukset
 työttömyyseläkkeelle siirtyminen
 muihin työsuhdekysymyksiin, mihin?
 en ole käyttänyt työsuhdeneuvontaa

LIITE B. KYSELYLOMAKE 2, LAJILIITOT JA TOIMIALAJÄRJESTÖT

1. Lajiliiton / toimialajärjestön nimi:

2. Vastaajan nimi sekä asema liitossa/järjestössä:

Käsitteiden määrittely kysymyksiin 3-7:

Päätoiminen = Saa kaiken ansiotulonsa valmennuksesta.

50 % osa-aikainen = Saa puolet ansiotuloistaan valmennuksesta (puolet jostain muusta työstä).

Alle 50 % osa-aikainen tai vapaaehtoinen = Saa alle puolet ansiotuloistaan valmennuksesta (lopun jostain muusta työstä) tai valmentaa vapaaehtoisena (ei saa valmennuksesta palkkaa).

3. Arvioi lajin parissa työskentelevien päätoimisten valmentajien lukumäärä:

Lajin parissa yhteensä

joista lajiliitossa

piiri/alueella

Seuroissa

Muut

4. Arvioi lajin parissa työskentelevien 50 % osa-aikaisten valmentajien lukumäärä:

Lajin parissa yhteensä

Joista lajiliitossa

joista piiri/alueella

Seuroissa

Muut

5. Arvioi lajin parissa työskentelevien alle 50 % osa-aikaisten tai vapaaehtoisten valmentajien lukumäärä:

Lajin parissa yhteensä

joista lajiliitossa

piiri/alueella

Seuroissa

Muut

6. Millainen on valmentajien sukupuolijakauma tällä hetkellä?

Päätoimisia miehiä:

Päätoimisia naisia:

50 % osa-aikaisia miehiä:

50 % osa-aikaisia naisia:

Alle 50 % osa-aikaisia tai vapaaehtoisia miehiä:

Alle 50 % osa-aikaisia tai vapaaehtoisia naisia:

7. Arvio valmentajien määrästä lajissa vuonna 2020.

Päätoimisia lajiliitossa:

Päätoimisia seuroissa:

Muut päätoimiset:

50 % osa-aikaiset lajiliitossa:

50 % osa-aikaiset seuroissa:

Muut 50 % osa-aikaiset:

Alle 50 % osa-aikaiset ja vapaaehtoiset lajiliitossa:

Alle 50 % osa-aikaiset ja vapaaehtoiset seuroissa:

Muut alle 50 % osa-aikaiset ja vapaaehtoiset:

8. Onko lajissa omaa valmentajayhdistystä?

Kyllä Ei

9. Jos on, niin kuka on yhdyshenkilö?

10. Yhteystiedot:

11. Miten liitto/järjestö edesauttaa muiden kuin liiton/järjestön palkkalisloilla olevien ammattivalmentajien toimintaa?

12. Onko liiton/järjestön valmentajilla yhteispalkkausta muiden tahojen kanssa? Millaista?

Lajiliitot (mitkä?):

Urheiluseurat:

Muut (mitkä?):

Koulutus

13. Miten valmentajien jatko- ja täydennyskoulutusta toteutetaan lajissanne/järjestössänne?
14. Millaista valmentajakoulutusta liitto/järjestö edellyttää palkkaamiltaan valmentajilta?
15. Arvioikaa paljonko urheilijoita on lajiliitossa/toimialajärjestössä ammattivalmentajien ohjauksessa.

Huom! Jos lajin luonne edellyttää, toisenlaisen jaottelun voi tehdä kohtaan Lajin oma jaottelu.

Lasten (alle 12 v) lukumäärä:

Nuorten (12-18 v) lukumäärä:

Aikuisurheilijoiden lukumäärä:

Lajin oma jaottelu:

LIITE C. KYSELYLOMAKE 3, URHEILUOPISTOT, URHEILUOPPILAITOKSET JA PUOLUSTUSVOIMAT

1. Organisaation nimi:

2. Vastaajan nimi sekä asema organisaatiossa:

Käsitteiden määrittely kysymyksiin 3 ja 4:

Päätoiminen = Saa kaiken ansiotulonsa valmennuksesta.

50 % osa-aikainen = Saa puolet ansiotuloistaan valmennuksesta (puolet jostain muusta työstä).

Alle 50 % osa-aikainen tai vapaaehtoinen = Saa alle puolet ansiotuloistaan valmennuksesta (lopun jostain muusta työstä) tai valmentaa vapaaehtoisena (ei saa valmennuksesta palkkaa).

3. Paljonko organisaatiolla on valmentajia?

Päätoimisia miehiä:

Päätoimisia naisia:

50 % osa-aikaisia miehiä:

50 % osa-aikaisia naisia:

Alle 50 % osa-aikaisia tai vapaaehtoisia miehiä:

Alle 50 % osa-aikaisia tai vapaaehtoisia naisia:

4. Arvio valmentajien määrästä organisaatiossa vuonna 2020.

Päätoimisia miehiä:

Päätoimisia naisia:

50 % osa-aikaisia miehiä:

50 % osa-aikaisia naisia:

Alle 50 % osa-aikaisia tai vapaaehtoisia miehiä:

Alle 50 % osa-aikaisia tai vapaaehtoisia naisia:

5. Merkitse prosenttiosuudet valmentajien nykyisten työsopimusten muodoista organisaatiossa.

Määräaikainen (%)

Toistaiseksi voimassa oleva (%)

Ei työsopimusta (%)

6. Onko organisaation/urheiluopiston valmentajilla yhteispalkkausta muiden tahojen kanssa? Millaista?

Lajiliitot (mitkä?):

Urheiluseurat:

Muut (mitkä?):

Koulutus

7. Millainen on valmentajien valmentajakoulutustausta?

8. Miten valmentajien jatko- ja täydennyskoulutusta toteutetaan?

9. Arvioi paljonko urheilijoita on organisaatiossa ammattivalmentajien ohjauksessa. Huom! Jos lajin luonne edellyttää, toisenlaisen ikäjaottelun voi tehdä kohtaan Lajin oma jaottelu.

Lasten (alle 12 v) lukumäärä:

Nuorten (12-18 v) lukumäärä:

Aikuisurheilijoiden lukumäärä:

Lajin oma ikäjaottelu:

Kaikkien ammattivalmennuksessa olevien tyttöjen/naisten määrä:

Kaikkien ammattivalmennuksessa olevien poikien/miesten määrä:

LIITE D. AMMATTIVALMENTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LAJILIITOILTA

LAJILIITTO	LAJILIITTO		PIIRIT/ALUEET		SEURAT		MUUT		PT Yht.	50 % Yht.	Yht.	Miehet	Naiset
	PT	50 %	PT	50 %	PT	50 %	PT	50 %					
AKK-Motorsport	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	3	0
Amerikkalaisen jalkapallon liitto	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
Ampumahiihtoliitto	2	5	0	0	0	0	2	0	4	5	9	9	0
Ampumarheiluliitto	4	2	0	0	0	0	0	0	4	2	6	5	1
Biljardiliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Finnjumping	5	0	0	0	4	0	0	0	9	0	9	9	0
Golfliitto	3	5	0	5	0	10	1	0	4	20	24	?	?
Ilmailuliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ITF-Taekwondo	0	0	0	0	1	2	0	0	1	2	3	3	0
Jousiammuntaliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Judoliitto	2	0	1	0	2	0	0	0	5	0	5	4	1
Jääkiekkoliitto	5	2	8	0	186	40	0	0	199	42	241	241	0
Jääpalloliitto	0	0	0	0	3	0	0	0	3	0	3	3	0
Kanoottiliitto	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Karataliitto	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Keilailuliitto	1	0	1	0	0	0	1	0	3	0	3	2	1
Koripalloliitto	5	0	0	0	48	19	0	0	53	19	72	?	?
Käsipalloliitto	0	5	0	0	0	3	0	0	0	8	8	0	0
Lentopalloliitto	7	0	3	0	25	10	0	0	35	10	45	32	2
Liitokiekkoliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Luisteluliitto	1	2	0	0	0	0	0	0	1	2	3	?	?
Lumilautaliitto	6	2	0	0	0	0	1	0	7	2	9	8	1
Maastohiihto	5	0	7	3	8	4	5	5	25	12	37	34	3
Miekkaileiliitto	0	0	0	0	4	5	0	0	4	5	9	9	0
Moottoriliitto	1	0	0	0	0	0	1	0	2	0	2	2	0
Nyrkkeilyliitto	0	0	1	0	2	0	0	0	3	0	3	2	0
Painiliitto	2	0	0	0	0	4	3	0	5	4	9	9	0
Painonnostoliitto	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	2	0	1
Palloliitto	10	0	0	0	150	30	0	0	160	30	190	181	9
Pesäpalloliitto	1	0	0	0	13	0	0	0	14	0	14	13	1
Purjehdus ja Veneily	5	0	0	0	3	0	0	0	8	0	8	7	1
Pyöräilyunioni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pöytätennisiitto	0	1	0	0	3	0	0	0	3	1	4	3	1
Ratsastajainliitto	5	0	5	0	40	0	0	0	50	0	50	20	30
Ringeteliitto	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Salibandyliitto	3	4	0	0	8	5	5	0	16	9	25	24	1
Ski Sport	15	0	0	0	10	5	10	0	35	5	40	36	4
Soutuliitto	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
Squashliitto	1	3	0	0	1	0	1	0	3	3	6	6	0
Sukeltajaliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sulkapalloliitto	1	0	0	0	6	4	0	0	7	4	11	69	2
Suunnistusliitto	5	1	0	1	3	2	1	0	9	4	13	12	1
Taekwondoliitto	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
Taidoliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taitoluisteluliitto	1	0	0	0	110	0	0	0	111	0	111	?	?
Tanssirheiluliitto	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Tennis	2	0	0	0	94	24	0	0	96	24	120	?	?
Triathlon	0	1	0	0	1	3	1	0	2	4	6	4	2
Uimaliitto	3	2	0	0	39	0	31	0	73	2	75	?	?
Urheiluliitto	15	10	5	5	20	10	0	0	40	25	65	61	4
Voimannostoliitto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voimisteluliitto	4	0	0	0	66	0	0	0	70	0	70	23	47
YHTEENSÄ	128	48	31	14	850	180	63	5	1072	247	1319	849	224

LIITE E. AMMATTIVALMENTAJIEN LUKUMÄÄRÄ MUILTA ORGANISAATIOILTA

URHEILUOPISTOT	Päätoimiset	≥ 50 %	Yhteensä	Miehet	Naiset
Varala	0	2	2	2	0
Lappi	10	5	15	12	3
Pajulahti	7	3	10	10	0
Vuokatti	6	0	6	6	0
Vierumäki	8	1	9	5	4
Eerikkilä	4	1	5	4	1
Kisakallio	3	6	9	4	5
Kisakeskus	1	0	1	1	0
Solvalla	0	1	1	1	0
Tanhuvaara	0	2	2	2	0
Kuortane	8	0	8	6	2
Itä-Suomi	0	2	2	1	1
Norvalla	1	2	3	2	1
Virpiniemi	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	48	25	73	56	17

URHEILUOPPILAITOKSET JA -AKATEMIAT	Päätoimiset	≥ 50 %	Yhteensä	Miehet	Naiset
URHEILULUKIOT					
Pihtiputaan lukio	0	0	0	0	0
Sammon keskuslukio	16	2	18	16	2
Vörå Idrottsgymnasium	3	2	5	5	0
Brändö gymnasium	0	0	0	0	0
Levin Alppikoulu	1	0	1	1	0
Rukan alppikoulu	6	1	7	7	0
Aurajoen lukio	14	0	14	14	0
Kastellin lukio	5	0	5	5	0
Kuopion klassinen lukio	0	0	0	0	0
Kuortaneen lukio (+E-P akatemia)	14	4	18	14	4
Mäkelänrinteen lukio (+ urhea)	3	1	4	3	1
Ounasvaaran lukio	14	0	14	?	?
Pohjois-Haagan yhteiskoulu	12	0	12	?	?
Porin suomalaisen yhteislyseon lukio	3	0	3	?	?
Salpausselän lukio	6	0	6	?	?
Sotkamon lukio	17	0	17	?	?
Voionmaan lukio	5	0	5	?	?

URHEILUAMMATTIOPPILAITOKSET					
Jämsän Ammattiopisto	1	0	1	1	0
Koulutuskeskus Salpaus	1	0	1	1	0
Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto	0	0	0	0	0
Helsingin tekniikan alan oppilaitos	?	?	?	?	?
Hyria koulutus Oy	?	?	?	?	?
Liikuntakeskus Pajulahti	?	?	?	?	?
Oulun seudun ammattiopisto	?	?	?	?	?
Pirkanmaan ammattiopisto	0	0	0	0	0
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä	?	?	?	?	?
Savon ammatti- ja aikuisopisto	?	?	?	?	?
Turun ammatti-instituutti	?	?	?	?	?
URHEILUAKATEMIAT					
Lapin urheiluakatemia	15	0	15	14	1
Joensuun Urheiluakatemia	5	10	15	14	1
Ouluseutu Urheiluakatemia	6	1	7	7	0
Keski-Suomen Urheiluakatemia	10	0	10	9	1
Turun Seudun Urheiluakatemia	10	5	15	15	0
Päijät-Hämeen urheiluakatemia	4	0	4	4	0
Kouvolan urheiluakatemia	0	0	0	0	0
Etelä-Karjalan urheiluakatemia	?	?	?	?	?
Etelä-Kymenlaakson urheiluakatemia	5	0	5	5	0
Etelä-Pohjanmaan urheiluakatemia	SISÄLTYY KUORTANEEN URHEILULUKION TIETOIHIIN				
Etelä-Savon urheiluakatemia	1	0	1	0	1
Pohjois-Savon urheiluakatemia	?	?	?	?	?
Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia	SISÄLTYY MÄKELÄNRINTEEN URHEILULUKION TIETOIHIIN				
Satakunta Sports Academy	0	0	0	0	0
Tampereen seudun urheiluakatemia	?	?	?	?	?
Vaasanseudun urheiluakatemia	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	177	26	203	135	11

PUOLUSTUSVOIMAT	Päätoimiset	≥ 50 %	Yhteensä	Miehet	Naiset
Puolustusvoimat	2	3	5	5	0
Lahden Urheilukoulu	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	2	3	5	5	0